

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ได้มีการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาเอกสาร ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาประมวลแล้ววิเคราะห์ และเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้รับผิดชอบโครงการและครูผู้สอนในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้านของโรงเรียน

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้านแต่ละโรงเรียน

ตอนที่ 3 สรุปและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ทั้ง 4 ด้าน คือ

3.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

3.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

3.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

3.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ตอนที่ 4 สรุปภาพรวมของสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้รับผิดชอบโครงการและครูผู้สอนในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดย
ภูมิปัญญาชาวบ้านของโรงเรียน

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้รับผิดชอบโครงการ ได้นำเสนอในรูปของตารางประกอบ
ความเรียง ในตารางที่ 1-3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สถานภาพของผู้รับผิดชอบโครงการจำแนกตามสถานภาพส่วนตัว

สถานภาพ	โรงเรียน													จำนวน (N = 18)	ร้อยละ			
	วัดสามกอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมพ้อ	บ้านทุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดอุตุ	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพ	บ้านคูทักตีสิทธิ์	วัดบ้านสูง	บ้านโคกตก	บ้านทับโคก	บ้านแหลมบ่อท่อ			บ้านต้นปริง	วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง
อายุ (ปี)																		
30-35										/								1
36-40									/		/							2
41-45				/		/	/						/		/		/	6
46-50																		-
51-55		/	/				/											3
56-60	/				/			/				/	/		/			6
เพศ																		
ชาย	/	/	/	/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	14
หญิง						/	/								/		/	4
วุฒิการศึกษา																		
ปริญญาตรี				/	/	/	/		/	/			/	/	/	/	/	11
ต่ำกว่าปริญญาตรี	/	/	/					/			/	/			/			7

จากตารางที่ 1 แสดงว่าผู้รับผิดชอบโครงการของโรงเรียนจำนวนมาก มีอายุระหว่าง 41-45 ปี และ 56-60 ปี ในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 77.8 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 61.1

ตารางที่ 2 สถานภาพของผู้รับผิดชอบโครงการ จำแนกตามหน้าที่ความรับผิดชอบ

หน้าที่ความรับผิดชอบ	โรงเรียน														จำนวน	ร้อยละ				
	วัดสามคอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมท้อ	บ้านทุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดอุษุด	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพ	บ้านตุ้มคี่สิทธิ์	วัดบ้านลุ่ม	บ้านโคกคด	บ้านทับโคก	บ้านแหลมบ่อท่อ	บ้านต้นปริง			วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง	วัดป่าเขาด	บ้านต้นสำน
กลุ่มประสบการณ์ที่สอน															(N=16)					
ภาษาไทย	/																		5	31.2
คณิตศาสตร์	/													/					2	12.5
สพช.						/	/		/	/	/			/	/				7	43.7
สสน.	/					/	/		/	/				/	/				6	37.5
กพอ.	/		/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	15	93.8
รายวิชาที่สอน															(N=2)					
คณิตศาสตร์				/															1	50.0
วิทยาศาสตร์		/																	1	50.0
สุขศึกษา				/															1	50.0
พุทธศาสนา				/															1	50.0
บังคับเลือก		/																	1	50.0
เลือกเสรี		/		/															2	100.0
จำนวนคาบสอน/สัปดาห์															(N=16)					
ต่ำกว่า 10			/		/				/								/		4	25.0
15-20						/	/	/		/		/			/				6	37.5
21-25	/										/		/	/				/	5	31.3
26-30									/										1	6.2
จำนวนชั่วโมงสอน/สัปดาห์															(N=2)					
21-25																			-	0.0
26-30		/		/															2	100.0

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ผู้รับผิดชอบโครงการของโรงเรียนส่วนใหญ่ สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 93.8 โดยมีคาบสอนสัปดาห์ละ 15-20 คาบ คิดเป็นร้อยละ 37.5 และมีคาบสอนสัปดาห์ละ 21-25 คาบ คิดเป็นร้อยละ 31.3 ส่วนผู้รับผิดชอบโครงการที่สอนโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ทุกโรงเรียน สอนวิชาเลือกเสรี คิดเป็นร้อยละ 100.0 รองลงมาสอน วิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา พุทธศาสนา และวิชาบังคับเลือก ในระดับ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50.0 โดยมีชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 26-30 ชั่วโมง คิดเป็น ร้อยละ 100.0

ตารางที่ 3 สถานภาพของผู้รับผิดชอบโครงการ จำแนกตามประสบการณ์

ประสบการณ์	โรงเรียน														จำนวน	ร้อยละ		
	วัดสามกอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมท้อ	บ้านทุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดชูชุต	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพ	บ้านตุ๊กตกลีลาธิ	วัดบ้านลุ่ม	บ้านโคกตก	บ้านทับโคก	บ้านแหลมบ่อท่อ	บ้านต้นปริง			วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง
การรับราชการครู (ปี)																		(N=18)
5-10										/								1
11-15									/		/							2
16-20				/		/	/						/		/	/		6
21-25			/				/											2
26-30		/												/				2
31-35	/				/			/					/			/		5
การประชุม สัมมนา																		(N=18)
ไม่มี																	/	1
มี	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	17
หน่วยงานที่จัด																		(N=17)
จัดโดย สปจ.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	16
จัดโดยสถาบัน																		
ทัศนศึกษากับ NGO	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	16
การทำงานขององค์กรชุมชน																		(N=18)
ไม่มี						/	/					/			/		/	5
มี	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	13
บทบาทในองค์กรชุมชน																		(N=13)
ร่วมจัดตั้ง	/			/		/			/	/	/	/						7
เป็นสมาชิก		/	/											/				3
เป็นที่ปรึกษา					/			/		/						/		4

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ผู้รับผิดชอบโครงการของโรงเรียนจำนวนมากมีประสบการณ์รับราชการครู ระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.3 และมีประสบการณ์ระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.8 โดยผู้รับผิดชอบโครงการส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ประชุมสัมมนาหรืออบรม เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรหรือการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 94.4 ซึ่งหน่วยงานที่จัดส่วนใหญ่คือสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสถาบันทักษิณคดีศึกษาร่วมกับ องค์กรเอกชน ในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 94.1 นอกจากนั้นผู้รับผิดชอบโครงการส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์ในการทำงานองค์กรชุมชน คิดเป็นร้อยละ 72.2 โดยส่วนใหญ่มีบทบาทในการร่วมจัดตั้งองค์กรชุมชน คิดเป็นร้อยละ 53.8

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ครูผู้สอนจำนวนมาก มีอายุระหว่าง 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.5 และมีอายุระหว่าง 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.8 โดยครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58.1 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 41.9 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 67.7

ตารางที่ 5 สถานภาพของครูผู้สอน จำแนกตามหน้าที่ความรับผิดชอบ

หน้าที่ความรับผิดชอบ	โรงเรียน														จำนวน	ร้อยละ				
	วัดสามกอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมพ้อ	บ้านทุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดอุตุ	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพา	บ้านคูคดคีรี	วัดบ้านดู่	บ้านโคกคด	บ้านทับโคบ	บ้านแหลมบ่อท่อ	บ้านต้นปริง			วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง	วัดป่าขาด	บ้านต้นถ่าน
กลุ่มประสบการณ์ที่สอน															(N=28)					
ภาษาไทย	/				///	//			///						/	/		/	12	42.8
คณิตศาสตร์	/		/		/				///					/					7	25.0
สพช.					///	/	/		///	/	/	/		/	/				14	50.0
สสน.	/		/		//	//	/		///	/	/				/				13	46.4
กพอ.	/		//		///	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	22	93.8
รายวิชาที่สอน															(N=3)					
คณิตศาสตร์				/															1	33.3
วิทยาศาสตร์					/														1	33.3
สุขศึกษา				/															1	33.3
พุทธศาสนา				/															1	33.3
พลานามัย					/														1	33.3
บังคับเลือก		/																	1	33.3
เลือกเสรี		/		/															2	66.7
จำนวนคาบสอน/สัปดาห์															(N=28)					
ต่ำกว่า 10			/						/								/		3	10.7
15-20						/	/	/	///	/		/			/				10	35.7
21-25	/	/		///	/				///		/		/	/	/			/	13	46.4
26-30					/					/									2	7.1
จำนวนชั่วโมงสอน/สัปดาห์															(N=3)					
21-25					/														1	33.3
26-30		/		/															2	66.7

จากตารางที่ 5 แสดงว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 78.6 โดยมีคาบสอนสัปดาห์ละ 21-25 คาบ คิดเป็นร้อยละ 46.4 และมีคาบสอน สัปดาห์ละ 15-20 คาบ คิดเป็นร้อยละ 35.7 ส่วนครูผู้สอนที่สอนโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ส่วนใหญ่สอนวิชาเลือกเสรี คิดเป็นร้อยละ 66.7 และสอนรายวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา พุทธศาสนา พลานามัย และวิชาบังคับเลือก ในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 33.3 โดยส่วนใหญ่มีชั่วโมงสอน สัปดาห์ละ 26-30 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 66.7

ตารางที่ 6 สถานภาพของครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์

ประสบการณ์	โรงเรียน														จำนวน	ร้อยละ		
	วัดสามกอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมเหนือ	บ้านทุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดชูพูด	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพ	บ้านคูคตถาวร	วัดบ้านส้ม	บ้านโคกคก	บ้านทับโคก	บ้านแหลมบ่อท่อ	บ้านต้นปริง			วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง
การรับราชการครู (ปี)																		(N=31)
5-10					/													1
11-15					//	/			///			/						7
16-20			/	/	///	/			///	/			/		/			12
21-25					/	/											/	3
26-30		/	/											/				3
31-35	/						/	/					/			/		5
การประชุม สัมมนา																		(N=31)
ไม่มี					///	/			///								/	10
มี	/	/	//	/	///	/	/	/	//	/	/	/	/	/	/	/	/	21
หน่วยงานที่จัด																		(N=21)
จัดโดย สปจ.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	15
จัดโดยสถาบัน																		
ทัศนศึกษากับ NGO	/	/	//	/	//	/	/		//	/	/	/	/	/	/	/	/	19
การทำงานขององค์กรชุมชน																		(N=31)
ไม่มี					///	/	/	/	///			/			/		/	14
มี	/	/	//	/	//	/			///	/	/	/	/	/	/	/	/	17
บทบาทในองค์กรชุมชน																		(N=17)
ร่วมจัดตั้ง	/			/	/	/				/	/	/	/					8
เป็นสมาชิก		/	//						/					/				5
เป็นที่ปรึกษา					/				//							/		4

จากตารางที่ 6 แสดงว่า ครูผู้สอนจำนวนมากมีประสบการณ์รับราชการครู ระหว่าง 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.7 และมีประสบการณ์ระหว่าง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.6 โดยครูผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์การประชุมสัมมนาหรืออบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรหรือการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 67.7 ซึ่งหน่วยงานที่จัดส่วนใหญ่คือ สถาบันทักษิณคดีศึกษาร่วมกับองค์กรเอกชน คิดเป็นร้อยละ 90.5 ส่วนประสบการณ์ในการทำงานองค์กรชุมชน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ 54.8 และไม่มีประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ 45.2 ซึ่งครูผู้สอนจำนวนมาก มีบทบาทในการร่วมจัดตั้งองค์กรชุมชน คิดเป็นร้อยละ 47.1

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา
ในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้านแต่ละโรงเรียน

1. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียนวัดสามกอง

1.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนวัดสามกอง อำเภอเมืองสงขลา ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาของชาวบ้าน โดยครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้านสภาพกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน และสภาพแนวโน้มของการพัฒนา โดยการสังเกต และสอบถามอย่างไม่เป็นทางการจากชาวบ้าน เนื่องจากครูผู้สอนอาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่าชุมชนบริเวณโรงเรียนวัดสามกองเป็นชุมชนที่ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธ และอิสลามอาศัยอยู่ร่วมกันเนื่องจากสภาพดินไม่เหมาะสมในการปลูกยางพารา ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพ ทำนา และเลี้ยงวัวเป็นอาชีพเสริม โดยมีองค์กรชุมชน คือกลุ่มเลี้ยงวัว ซึ่งครูผู้สอนได้ร่วมกับชาวบ้านจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 แต่เนื่องจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ทำให้ฝนไม่ตกตามฤดูกาล และผลผลิตข้าวมีปริมาณลดลง และมีราคาต่ำ อีกทั้งมีการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดสงขลา ทำให้ชาวบ้านโดยเฉพาะในวัยหนุ่มสาว หันไปประกอบอาชีพ ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และรับจ้างในอำเภอหาดใหญ่มากขึ้น

เมื่อโรงเรียนเข้าร่วมโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้านปีการศึกษา 2537 ครูผู้สอนจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เรื่องการเลี้ยงวัว เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้การประกอบอาชีพ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนได้เมื่อสำเร็จการศึกษา เป็นการสกัดกั้นการอพยพแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากวัวเป็นสัตว์เลี้ยงที่ต้นทุนต่ำ และมีราคาดี โดยได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือ

กิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาเรื่องการเลี้ยงวัว มีปรากฏในหลักสูตร โดยครูผู้สอนได้ปรึกษากับผู้บริหารกำหนดรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร คือการสังเกต รวบรวมข้อมูลการศึกษา การอภิปราย และการปฏิบัติ เป็นกิจกรรมการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากการสอบถามผู้ปกครอง ชาวบ้านและปราชญ์ชาวบ้าน นอกจากนั้นโรงเรียนยังได้ดำเนินการปรับรายละเอียดเนื้อหาตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน และประสบการณ์การศึกษาค้นคว้าของครูผู้สอน โดยครูผู้สอนได้จัดทำเป็นแผนการสอนระดับบทเรียนขึ้น

นอกจากนั้นโรงเรียนยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก เรื่องการเลี้ยงเป็ด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้การประกอบอาชีพในชุมชน เป็นการสร้างงานให้เกิดขึ้นในชุมชนอีกงานหนึ่ง โดยได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาเรื่องการเลี้ยงเป็ด มีปรากฏอยู่ในหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนได้ปรึกษากับผู้บริหารกำหนดรายละเอียดกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือการสังเกต การรวบรวมข้อมูล การศึกษา การอภิปราย และการปฏิบัติเป็นกิจกรรมการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากการสอบถามผู้ปกครองและชาวบ้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ และโรงเรียนยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะการปรับรายละเอียดเนื้อหาตามองค์ความรู้ของผู้ปกครองและชาวบ้าน โดยครูผู้สอนไม่ได้ดำเนินการจัดทำแผนการสอน

นอกจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องการเลี้ยงวัว และการเลี้ยงเป็ดแล้ว โรงเรียนยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย วิชานาฏศิลป์ เรื่องการรำโนราห์ ตามความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้สืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชุมชนไว้ เนื่องจากในชุมชนมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถ ในการรำโนราห์หลายท่าน โดยโรงเรียนได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาปรากฏอยู่ในหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนได้ปรับรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรคือ การสังเกต และการฝึกปฏิบัติ เป็นการสาธิต

ของปราชญ์ชาวบ้าน และการปฏิบัติตามปราชญ์ชาวบ้าน นอกจากนั้นยังได้ดำเนินการปรับรายละเอียดเนื้อหา โดยปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้กำหนดรายละเอียดเนื้อหาตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน

1.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องการเลี้ยงวัว ผู้รับผิดชอบคือครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ กิจกรรมที่จัดส่วนใหญ่ คือการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นกลุ่มนอกเวลาเรียนในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องอาหารวัว วิธีการเลี้ยงวัวให้โตเร็ว โรคของวัวและวิธีการรักษา เป็นต้น โดยผู้เรียนจะศึกษาจากเอกสาร การสอบถามผู้ปกครอง หรือชาวบ้านในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องการเลี้ยงวัว เนื่องจากเป็นสมาชิกของกลุ่มเลี้ยงวัว เมื่อผู้เรียนศึกษาค้นคว้าได้ครบแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มารายงาน และอภิปรายในชั้นเรียน โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้ควบคุมการอภิปรายและให้ความรู้เพิ่มเติม สำหรับเนื้อหาที่ผู้เรียนค้นคว้ายังไม่ครบถ้วน หรือเนื้อหาในเชิงวิชาการ เช่น ลักษณะกระเพาะอาหารของวัว ระบบการย่อยอาหารของวัว เป็นต้น และเนื้อหาในเชิงเทคนิควิธีการที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่นการรักษาโรคของวัวโดยใช้พืชสมุนไพร เป็นต้น ซึ่งวิธีสอนที่ครูผู้สอนจะใช้จะเป็นวิธีสอนแบบอภิปราย วิธีสอนแบบแก้ปัญหา และวิธีสอนแบบบรรยาย โดยใช้เทคนิคการเสริมแรงทางบวก ด้วยการชมเชย เมื่อผู้เรียนค้นคว้าได้ดีหรือตอบคำถามได้ถูกต้อง และใช้เทคนิคการใช้คำถาม ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ซึ่งครูผู้สอนจะไม่ใช้สื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนได้สัมผัสกับสื่อการเรียนการสอน ประเภทของจริง เช่น วัว คอกวัว หญ้า ด้วยประสบการณ์ตรงจากครอบครัว และชุมชนในชีวิตประจำวัน ในการวัดผลครูผู้สอนจะวัดผลในชั้นเรียน โดยการสังเกตการรายงาน การอภิปราย และการตอบคำถาม ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศโดยการให้คำแนะนำปรึกษา ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ครูผู้สอนจะดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างไม่เป็นทางการ โดยการพูดคุยกับชาวบ้านเป็นกลุ่มย่อย

ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนเรื่องการเลี้ยงเป็ด โรงเรียนได้ดำเนินการในลักษณะการอบรมขัดเกล่าอย่างไม่เป็นทางการ โดยให้ผู้เรียนนำเป็ด ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจัดซื้อ จากองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ไปเลี้ยงที่บ้านคนละ 5 ตัว โดยให้ผู้ปกครองจัดทำคอก และจัดหาอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ดเอง รายได้จากการขายเป็ดจะเป็นของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะต้องนำเป็ดที่โตแล้วมาให้โรงเรียนคนละ 1 ตัว ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนคือผู้ปกครองและชาวบ้านในชุมชนที่ผู้เรียนไปสอบถาม ส่วนครูผู้สอนจะทำหน้าที่ติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียน ให้คำแนะนำ และวัดผลโดยการเยี่ยมบ้านของผู้เรียน สอบถามผู้ปกครอง สังเกตขนาดของเป็ด และประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริการได้ดำเนินการนิเทศโดยให้ครูในโรงเรียนแบ่งกลุ่มกันไปเยี่ยมบ้านผู้เรียน สอบถามผู้ปกครอง และสังเกตขนาดของเป็ด แล้วรายงานผล และผู้บริหารจะให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูผู้สอน ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ครูผู้สอนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยการประชุมผู้ปกครอง

การจัดการเรียนการสอน เรื่องการรำโนราห์ ผู้ที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนคือปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งครูผู้สอนได้ไปติดต่อเป็นการส่วนตัว เพื่อขอความร่วมมือ ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียน และตอบแทนปราชญ์ชาวบ้านในรูปของค่าตอบแทนวิทยากร ซึ่งเมื่อทำเรื่องขอเบิกจ่าย ไม่สามารถดำเนินการได้ ตามที่ศึกษานิเทศก์จังหวัดได้บอกไว้ ครูผู้สอนจึงต้องใช้เงินส่วนตัวจ่ายค่าตอบแทนแก่ปราชญ์ชาวบ้าน โดยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ดำเนินการที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้านในวันจันทร์และอังคาร เวลาประมาณ 18.00-20.00 น. ซึ่งกิจกรรมที่จัดได้แก่ การสาธิตของปราชญ์ชาวบ้านและการให้ผู้เรียนปฏิบัติ โดยใช้เครื่องดนตรีของปราชญ์ชาวบ้าน ส่วนชุดรำโนราห์ ส่วนหนึ่งจัดซื้อโดยผู้ปกครอง และส่วนหนึ่งจัดซื้อโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) เนื่องจากโรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับโครงการ ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนจะดำเนินการวัดผล โดยการสังเกต การปฏิบัติ ซึ่งในปีการศึกษา 2539 ภาคการศึกษาต้น โรงเรียนยังไม่ได้

จัดการเรียนการสอนเรื่องนี้เนื่องจากประชาชนชาวบ้านไม่มีเวลา สำหรับการ
ประชาสัมพันธ์หลักสูตร ครูผู้สอน ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยการ
ประชุมผู้ปกครอง

1.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ครูผู้สอนได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตรพบว่า ในเรื่องการเลี้ยงวัว
หลักสูตรประสบผลสำเร็จค่อนข้างดี โดยสอบถามจากการที่ผู้เรียนนำความรู้ไปบอก
เล่าผู้ปกครอง ทำให้กระบวนการเรียนรู้ขยายสู่ชุมชน ซึ่งเห็นได้จากการที่ชาวบ้าน
ในชุมชน เริ่มเปลี่ยนพันธุ์วัว มีการไปหาสัตวแพทย์ และปลูกหญ้าพันธุ์ ส่วน
เรื่องการรำนโนราห์ หลักสูตรประสบผลสำเร็จดี โดยการสังเกตจากการปฏิบัติ
ของผู้เรียน เมื่อแสดงการรำนโนราห์ในโอกาสต่างๆ และผู้ปกครองมีความพอใจ
ในผลการปฏิบัติของผู้เรียน สำหรับเรื่องการเลี้ยงเป็ด หลักสูตรประสบผลสำเร็จ
ในระดับหนึ่ง โดยสังเกตจากพฤติกรรมของผู้ปกครอง ซึ่งบางส่วนมีความเอาใจใส่
ต่อผู้เรียนมากขึ้น และพอใจในผลการปฏิบัติของผู้เรียน แต่มีผู้ปกครองบางส่วน
ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม ไม่ค่อยชอบให้ผู้เรียนเลี้ยงเป็ด เนื่องจากลักษณะทางวัฒนธรรม
ของศาสนาอิสลาม

1.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ในปีการศึกษา 2539 ครูผู้สอนได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร
โดยไม่ได้จัดการเรียนการสอนเรื่องการเลี้ยงเป็ด และกำลังศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการแสดงหนังตลุง

2. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านยางงาม

2.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนบ้านยางงาม อำเภอเมืองสงขลา ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้านสภาพทางกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพแนวโน้มของการพัฒนา และสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยการสังเกต ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชุมชนในบริเวณโรงเรียนเป็นชุมชนที่มีสภาพดินเป็นดินทราย ปลูกพืชไม่ค่อยได้ผลดีนัก ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกพืชล้มลุก มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง แต่เนื่องจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ทำให้ปริมาณฝนมีน้อย ผลผลิตที่ได้มีราคาต่ำ ชาวบ้านในชุมชนบางส่วน จึงหันไปประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ครูผู้สอนจึงได้ดำเนินการในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ วิชาเลือกเสรี เรื่องการเลี้ยงโคเนื้อ และการเลี้ยงปลาน้ำจืด เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้การประกอบอาชีพ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนได้เมื่อสำเร็จการศึกษา ซึ่งได้ดำเนินการในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามความสะดวกของครูผู้สอน โดยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม เนื่องจาก เนื้อหาเรื่องการเลี้ยงโคเนื้อและการเลี้ยงปลาน้ำจืด มีปรากฏอยู่ในหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนได้ปรับรายละเอียด ของกิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือการศึกษา การสำรวจ การวิเคราะห์ และการอภิปราย เป็นกิจกรรมการบรรยายของครูผู้สอน การบรรยายและสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน การบรรยายและสาธิตของเกษตรกรอำเภอ การศึกษานอกสถานที่และการให้ผู้เรียนปฏิบัติ โดยการเลี้ยงปลาและเลี้ยงโคเนื้อในโรงเรียน นอกจากนั้นยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในลักษณะการปรับรายละเอียดเนื้อหา โดยครูผู้สอนปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรอำเภอ กำหนดรายละเอียดเนื้อหาตามองค์ความรู้ของ

ปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรอำเภอ และการศึกษาค้นคว้าของครูผู้สอน ซึ่งครูผู้สอนได้จัดทำเป็นเอกสารโครงการขึ้น เนื่องจากมีภาระงานมาก เพราะเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจึงไม่มีเวลาในการจัดทำแผนการสอน

2.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องการเลี้ยงโคเนื้อ ผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน คือ ครูผู้สอน ซึ่งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดได้แก่ การบรรยาย และการสาธิตของครูผู้สอน เกษตรอำเภอ การบรรยายและสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน คือผู้ใหญ่บ้านและกำนัน ซึ่งมีความรู้ ในด้านการเกษตรเป็นอย่างดี เนื่องจากจบปริญญาตรี ด้านการเกษตร จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยครูผู้สอนได้ไปติดต่อเป็นการส่วนตัวเพื่อขอความร่วมมือในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียน และการให้ผู้เรียนเลี้ยงโคเนื้อในโรงเรียน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจัดซื้อโคเนื้อ จากองค์กรเอกชน เนื่องจากโรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับโครงการ ส่วนพันธุ์ผู้เฒ่า ได้รับความอนุเคราะห์จากเกษตรอำเภอ และเกษตรจังหวัด ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผลโดยการสังเกตการปฏิบัติ ผลการปฏิบัติ และการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบที่จัดทำโดยครูผู้สอน ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ และผ่านการทดสอบ

ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนเรื่องการเลี้ยงปลาน้ำจืด ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการบรรยาย การเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาบรรยายและสาธิต การนำผู้เรียนไปศึกษาดูงานการผสมเทียมปลาที่ศูนย์เพาะเลี้ยงคลองหอยโข่ง และการให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยการเลี้ยงปลาในโรงเรียน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ในการชื้อบ่อเลี้ยงปลาจากประมงจังหวัด และได้รับความอนุเคราะห์พันธุ์ปลาจากศูนย์เพาะเลี้ยงคลองหอยโข่ง ส่วนอาหารปลาจัดซื้อโดยใช้งบประมาณโครงการ กศพช. เนื่องจากโรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับโครงการ ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผลโดยการสังเกตการปฏิบัติ การตรวจผลงาน และการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบที่จัดทำขึ้นโดยครูผู้สอน

สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศ โดยการสังเกตการสอน สังเกตผลผลิตและให้คำแนะนำปรึกษา ส่วนการ ประชาสัมพันธ์หลักสูตร ครูผู้สอนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยการ ประชุมผู้ปกครอง การพูดคุยกับชาวบ้านเป็นกลุ่มย่อย การพูดคุยกับชาวบ้านเมื่อ มีกิจกรรมชุมชนต่าง ๆ เช่นอำเภอกเลี่ยนที่ และงานบุญในวัด เป็นต้น

2.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ครูผู้สอนได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตร พบว่า หลักสูตรประสบผล สำเร็จ โดยสังเกตจากการปฏิบัติของผู้เรียน และจากผลผลิตที่ได้

2.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ในปีการศึกษา 2539 ภาคการศึกษาต้น โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการ จัดการเรียนการสอน เรื่องการเลี้ยงปลา และการเลี้ยงโคเนื้อ เนื่องจาก ขาดแคลนงบประมาณ จึงชะลอโครงการ เพื่อรอการอนุมัติงบประมาณสนับสนุน จากประมงจังหวัด ในการสร้างบ่อเพาะเลี้ยงลูกปลา ซึ่งคาดว่าจะได้ดำเนินการ โครงการในปีการศึกษา 2540

3. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนวัดแหลมพ้อ

3.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนวัดแหลมพ้อ อำเภอมืองสงขลา ได้ดำเนินการโครงการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยมีผู้รับผิดชอบโครงการ คือผู้บริหาร ซึ่งในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ครูผู้สอนและผู้บริหารได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ในด้าน สภาพทางกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สภาพแนวโน้มของการพัฒนา สภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน สภาพสังคมและวัฒนธรรม โดยการสังเกต และสอบถาม อย่างไม่เป็นทางการจากชาวบ้าน เนื่องจากครูผู้สอนมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน ซึ่ง ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า โรงเรียนวัดแหลมพ้อ ตั้งอยู่ในตำบล เกาะยอ

มีสภาพภูมิประเทศเป็นเกาะ อยู่ในทะเลสาบสงขลา ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพประมง และปลูกไม้ผล เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เป็นเกาะ ทำให้สภาพของดินและภูมิอากาศมีลักษณะพิเศษ ผลไม้ที่ปลูกในชุมชน จึงมีรสชาติหวานกว่าผลไม้ที่อื่น เกาะยอจึงเป็นแหล่งไม้ผลพันธุ์ดีที่มีชื่อของภาคใต้ นอกจากนั้นในอดีต ชาวบ้านในชุมชนยังประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาโดยเฉพาะกระเบื้องดินเผาทำเหล็ยมที่ใช้สำหรับมุงหลังคาเรือนปั้นหยาของชาวไทยภาคใต้ ซึ่งถือเป็นแหล่งเครื่องปั้นดินเผาแหล่งใหญ่ของจังหวัดสงขลา หลังจากที่ได้มีการก่อสร้างสะพานติณสูลานนท์ เชื่อมต่อระหว่างเกาะยอกับตัวเมืองสงขลา ทำให้การคมนาคมสะดวก จึงมีนายทุนจำนวนมากเข้ามากว้านซื้อที่ดินในเกาะ เพื่อใช้ทำรีสอร์ท อีกทั้งมีการใช้เทคโนโลยีในการทำประมงมากขึ้น ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา มีปริมาณน้อยลง ชาวบ้านในชุมชนจึงหันมาประกอบอาชีพค้าขาย และรับจ้างทำงานในตัวอำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมืองสงขลามากขึ้น

เมื่อโรงเรียนเข้าร่วมโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้านในปี 2537 โรงเรียนจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในเรื่องการปลูกไม้ผล และการทำเครื่องปั้นดินเผา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรในชุมชน และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนไว้ สามารถที่จะนำความรู้ที่ได้ ไปใช้ในการประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนได้ในอนาคต โดยโรงเรียนได้ดำเนินการประชุมคณะกรรมการ กำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ วิชา งานเกษตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 และวิชางานเลือก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เรื่องการปลูกไม้ผล เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพดั้งเดิมของชุมชน ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาเรื่องการปลูกไม้ผล มีปรากฏในหลักสูตรอยู่แล้ว โดยคณะกรรมการรวบรวมข้อมูล การศึกษา การอภิปราย การรายงาน และการฝึกปฏิบัติ เป็นกิจกรรม การบรรยาย และสาธิตโดยครูผู้สอน การสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน การให้ผู้เรียนปฏิบัติโดยการทำสวนไม้ผลในพื้นที่บริเวณหลังโรงเรียน นอกจากนี้

นั้นครูผู้สอนยังได้ดำเนินการปรับรายละเอียดเนื้อหา ตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านและจากการศึกษาค้นคว้าของครูผู้สอน โดยครูผู้สอนได้ปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้าน และจัดทำเป็นแผนการสอน ระดับบทเรียนขึ้น

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำเครื่องปั้นดินเผา โรงเรียนได้ดำเนินการในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เนื่องจากผู้เรียนมีพัฒนาการทางร่างกาย และสติปัญญาดีกว่าระดับชั้นอื่นๆ สามารถที่จะใช้ปั้นหมุนมอเตอร์ได้อย่างปลอดภัยกว่า ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการในลักษณะ การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาเรื่องการทำเครื่องปั้นดินเผา มีปรากฏในหลักสูตรอยู่แล้ว โดยคณะครูได้กำหนดรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การศึกษา การสาธิตของครู การอภิปราย การรายงาน และการฝึกปฏิบัติ เป็นกิจกรรม การสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน และการปฏิบัติตามปราชญ์ชาวบ้าน นอกจากนั้น ครูผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้าน ยังได้ดำเนินการปรับรายละเอียดเนื้อหา ตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน และตามความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าของครูผู้สอน โดยครูผู้สอนได้ปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้าน และจัดทำเป็นแผนการสอนระดับบทเรียน

3.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน เรื่องการปลูกไม้ผล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในปีการศึกษา 2537 และ 2538 ผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน คือผู้บริหาร ซึ่งกิจกรรมที่จัดได้แก่ การบรรยาย และการสาธิตของครูผู้สอน การเชิญปราชญ์ชาวบ้าน คือชีกปั้น และนายสุนทร ซึ่งประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ อยู่ในชุมชน มาเป็นวิทยากร สาธิตในเรื่องการขยายพันธุ์ให้กับผู้เรียน โดยครูผู้สอนได้ไปติดต่อกับปราชญ์ชาวบ้านเป็นการส่วนตัว นอกจากนั้นยังให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยการปลูกไม้ผล ในพื้นที่บริเวณหลังโรงเรียน ซึ่งมีประมาณ 10 ไร่ โดยได้รับความอนุเคราะห์พันธุ์ไม้ผลจากชาวบ้าน ส่วนสายยาง จอบ ผักบัว โรงเรียนจัดซื้อโดยใช้งบประมาณโครงการ กศพช. ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนจะ

ดำเนินการวัดผลโดยการสังเกตการปฏิบัติและประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์

สำหรับการจัดการเรียนการสอน เรื่องการทำเครื่องปั้นดินเผา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดได้แก่การสาธิตของครูผู้สอนที่มีความสนใจ และมีความรู้ความสามารถในเรื่องการทำเครื่องปั้นดินเผาจากการอบรมของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดนครปฐม และปัจจุบันยังเป็นผู้เดียวในชุมชนที่ทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นงานอดิเรก นอกจากนั้นยังได้เชิญปราชญ์ชาวบ้านคือชิกชวน และชิกจีน ซึ่งเคยประกอบอาชีพทำอ่างดินเผา สำหรับใส่กะปิ โดยใช้วิธีการดั้งเดิมของชาวเกาะยอคือการขึ้นรูปด้วยมือ มาสาธิตขั้นตอน และเทคนิคการทำให้กับผู้เรียน โดยครูผู้สอน ซึ่งมีความสนิทสนมกับปราชญ์ชาวบ้านได้ไปติดต่อเป็นการส่วนตัวที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้าน และไปรับปราชญ์ชาวบ้านมาสาธิตเมื่อถึงคาบเรียน ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านยินดีเป็นอย่างยิ่ง ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียน ก่อนที่องค์ความรู้จะสูญหายไปเมื่อปราชญ์ชาวบ้านเสียชีวิตลง โดยโรงเรียนได้ตอบแทนปราชญ์ชาวบ้านในรูปของค่าตอบแทนวิทยากร ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนได้ดำเนินการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ ในโรงเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งตั้งอยู่ภายในบริเวณโรงเรียน โดยครูผู้สอนจะจัดหาภาพโปสเตอร์, ภาพถ่าย เกี่ยวกับขั้นตอนการทำ ให้ผู้เรียนศึกษาและให้ผู้เรียนจัดหาดินที่ใช้ในการปั้นมาจากชุมชน ส่วนแป้นหมุนมอเตอร์ โรงเรียนจัดซื้อโดยใช้งบประมาณโครงการ กศพช. ในปีการศึกษา 2537 และจัดซื้อโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การยูนิเซฟ ในปีการศึกษา 2539 เนื่องจากโรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับโครงการ ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผลโดยการสังเกตการปฏิบัติ และการตรวจผลงาน ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ ส่วนการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารจะดำเนินการนิเทศโดยการสังเกตการสอน ให้คำแนะนำปรึกษา และดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยการประชุมผู้ปกครอง สำหรับในปีการศึกษา 2539 ภาคการศึกษาต้นโรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ในเรื่องการปลูกไม้ผล และการทำเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากมีกิจกรรมกีฬา

3.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ครูผู้สอนได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตร พบว่า หลักสูตรไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ โดยการสังเกตจากพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของผู้เรียน ด้านความสนใจ เมื่อเรียนไปแล้ว ไม่ได้มาสอบถามครูผู้สอนเพิ่มเติม หรือนำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนในเกาะขอมเป็นชุมชนชานเมือง ชาวบ้านส่วนใหญ่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน มากกว่าสนใจและสนับสนุนผู้เรียนด้านอาชีพ

3.4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เนื่องจากเปลี่ยนผู้บริหาร

4. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านทุ่งปรือ

4.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนบ้านทุ่งปรือ อำเภอหาดใหญ่ ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ในปีการศึกษา 2537 และ 2538 โดยครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้านสภาพกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน สภาพสังคมและวัฒนธรรม และสภาพแนวโน้มของการพัฒนา โดยการสังเกตและสอบถามชาวบ้านอย่างไม่เป็นทางการ เนื่องจากครูผู้สอนอาศัยอยู่ในชุมชนใกล้เคียงกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชุมชนบริเวณโรงเรียนบ้านทุ่งปรือ เป็นชุมชนที่มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ดอน สภาพดินไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากซึมซับน้ำได้ไม่ดี พืชที่ปลูกได้ผลดีคือยางพารา ชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชน จึงประกอบอาชีพทำสวนยางพารา มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง แต่จากการมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการบริการ ทำให้จังหวัดสงขลาโดยเฉพาะ อำเภอหาดใหญ่ มีความเป็นเมืองมากขึ้น ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงมีค่านิยมให้ลูกประกอบอาชีพอื่น เช่นพนักงานบริษัท รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม

และพนักงานห้างสรรพสินค้า มากกว่าให้ลูกประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ผู้เรียนประมาณ 90% จึงไม่มีความรู้ เรื่องการทำสวนยางพารา หรือการกรีดยางและทำยางแผ่น ทั้งที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของผู้ปกครองและมีรายได้ดีกว่าอาชีพเหล่านั้น

ครูผู้สอนจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ วิชาเลือกเสรี เรื่องการกรีดยางและการทำยางแผ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพโดยใช้ทรัพยากรในชุมชน และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการประกอบอาชีพเสริมอยู่ในชุมชนได้ เมื่อสำเร็จการศึกษา ซึ่งได้ดำเนินการในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามความสะดวกของครูผู้สอน โดยโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาปรากฏอยู่ในหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนได้ดำเนินการปรับรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรคือ การศึกษา และการปฏิบัติงาน เป็นกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการสอบถามจากผู้ปกครอง ชาวบ้าน และปราชญ์ชาวบ้าน การบรรยายและสาธิตของครูผู้สอน การศึกษาดูการสาธิตการทำยางแผ่น ที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้าน และการปฏิบัติกรีดยางในโรงเรียน นอกจากนั้นครูผู้สอนได้ปรับรายละเอียดเนื้อหา ในส่วนของ การกรีดยางจากประสบการณ์ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสารการทำสวนยางพาราของกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และการปรึกษาปราชญ์ชาวบ้าน โดยจัดทำเป็นแผนการสอนอย่างย่อ ๆ ขึ้น เนื่องจากมีภาระงานมากไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอน ตามระเบียบแบบแผนของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ส่วนการปรับรายละเอียดเนื้อหา เรื่องการทำยางแผ่น ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้กำหนดเนื้อหาตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน

4.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมที่ครูผู้สอนจัดได้แก่ การบรรยาย การให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการสอบถามผู้ปกครอง ชาวบ้าน และปราชญ์ชาวบ้าน การสาธิตการกรีดยาง และให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ โดยใช้ต้นยางพาราที่ออกขึ้นเองบริเวณหลังโรงเรียน ส่วนมีดกรีดยาง จัดหาโดยให้ผู้เรียนนำ

มาจากครอบครัว นอกจากนั้นยังนำผู้เรียนไปศึกษาดูการสาธิต วิธีการและเทคนิค การทำยางแผ่นจากปราชญ์ชาวบ้าน คือนายวิน แก้วชูชื่น ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการทำยางแผ่นชั้น 3 และมีโรงจักรมาตรฐาน โดยครูผู้สอนซึ่งมีความสนิทสนมกับปราชญ์ชาวบ้าน ได้ไปติดต่อเป็นการส่วนตัว ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผลโดยการสังเกต การปฏิบัติและการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบที่จัดทำขึ้นโดยครูผู้สอน ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ และผ่านการทดสอบ สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศโดยการสังเกตการสอน และให้คำแนะนำปรึกษา ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการเนื่องจากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของโครงการ

4.3 การประเมินผลหลักสูตร

ครูผู้สอนได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตร พบว่าหลักสูตรประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งโดยสังเกตจากผลการปฏิบัติของผู้เรียน ก่อนเรียนเปรียบเทียบกับหลังเรียน และโดยการสอบถามการนำความรู้ไปใช้ของผู้เรียนในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้เรียนบางคนได้ช่วยผู้ปกครองกรีดยาง

4.4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ในปีการศึกษา 2539 โรงเรียนได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยไม่เปิดสอนวิชาการกรีดยางและในการทำยางแผ่น เนื่องจากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของโครงการ

5. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนวัดหัวป่า

5.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนวัดหัวป่า อำเภอรอนดง ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยผู้บริหารได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้านสภาพทางกายภาพ สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ สภาพภูมิปัญญา

ชาวบ้าน และสภาพแนวโน้มของการพัฒนา โดยการสังเกต เนื่องจากผู้บริหารมี ภูมิสำเนาอยู่ในชุมชน ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชุมชนบริเวณโรงเรียน เป็นชุมชนที่มีภูมิประเทศติดกับทะเลสาบสงขลา ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบ อาชีพประมง และทำนา มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจนเนื่องจากมีความรู้ต่ำ ไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษา แม้มีความรู้เรื่องการเกษตร เกี่ยวกับการ ปลูกพืชสวนครัว แต่ก็ไม่ทำเป็นอาชีพ ผู้บริหารจึงมีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น เรื่องการปลูกพืชสวนครัว ซึ่งปัจจุบันมีราคาแพง สามารถสร้างรายได้ให้ กับเกษตรกรได้ดี โดยโรงเรียนได้ประชุมคณะกรรมการศึกษา กำหนดแนวทาง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในกลุ่ม کارงาน และพื้นฐานอาชีพ วิชางานเกษตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ วิชาบังคับเลือก การ เกษตรพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เรื่องการปลูกพืชสวนครัว โดยใช้ชื่อ โครงการเกษตรสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพ โดยใช้ ทรัพยากรในชุมชน และให้ชาวบ้านหันมาเห็นความสำคัญของการทำการเกษตร

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนได้ดำเนินการในลักษณะการ ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาปรากฏอยู่ใน หลักสูตร โดยคณะกรรมการศึกษาได้กำหนดรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่ กำหนดไว้ในหลักสูตร คือการสังเกต การอภิปราย การรายงาน การสาธิตของครู และการฝึกปฏิบัติ เป็นการสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการปฏิบัติโดยให้ผู้เรียนปลูกผักที่บ้านคนละ 1 แปลง นอกจากนั้นยังได้ดำเนินการในลักษณะการปรับรายละเอียดเนื้อหาโดยครูผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านได้กำหนด เนื้อหา ตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน และการศึกษาค้นคว้าของครูผู้สอนซึ่ง คณะครูได้ร่วมกัน จัดทำแผนการสอนระดับบทเรียนขึ้น

นอกจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องการปลูกพืชสวนครัวแล้ว โรงเรียนยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ วิชา เลือกเสรี โครงการวิทยาศาสตร์กับคุณภาพชีวิต เรื่องการทำแก๊สชีวภาพ ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากในชุมชนใกล้เคียงมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ในเรื่อง นี้โดยโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในลักษณะการปรับกิจกรรม

การเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาที่มีปรากฏอยู่ในหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนได้ปรึกษากับผู้บริหาร กำหนดรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรคือ การศึกษาค้นคว้า การดูงาน และการทำกิจกรรม เป็นกิจกรรม การศึกษานอกสถานที่คือการสาธิตการทำจากปราชญ์ชาวบ้าน และการปฏิบัติ ด้วยการ ทำแก๊สชีวภาพภายในโรงเรียน นอกจากนั้นยังได้ดำเนินการในลักษณะการ ปรึกษาหารือละเอียดเนื้อหาโดยครูผู้สอนได้ไปปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้าน และกำหนด รายละเอียดเนื้อหาตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน โดยได้จัดทำเป็นเอกสาร โครงการขึ้น

5.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน เรื่องการปลูกพืชสวนครัว ผู้ที่รับผิดชอบ การจัดการเรียนการสอนคือครูผู้สอน ซึ่งกิจกรรมที่จัดได้แก่ การบรรยายและ สาธิตของครูผู้สอน การเชิญปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นคณะกรรมการศึกษา มาเป็น วิทยากรบรรยายและสาธิตในบางเนื้อหา เช่นการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ การใส่ บัญ เป็นต้น นอกจากนั้นยังให้ผู้เรียนปฏิบัติโดยการปลูกพืชสวนครัวที่บ้านคนละ 1 แปลง ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้วิธีการ เทคนิคต่างๆ จากการถ่ายทอดองค์ความ รู้ของผู้ปกครอง และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากการสอบถามชาวบ้าน และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ โดยผู้บริหาร จะประชุมผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจ ส่วนครูผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้าน จะเป็น ผู้ติดตามผลการปฏิบัติ ให้คำแนะนำ และวัดผลประเมินผล โดยการเยี่ยมบ้าน นักเรียน สังเกตผลการปฏิบัติ การสอบถามผู้ปกครอง และครูผู้สอนจะประเมินผล โดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์

สำหรับการจัดการเรียนการสอน เรื่องการทำแก๊สชีวภาพ ครูผู้สอน ได้ไปติดต่อกับปราชญ์ชาวบ้านเป็นการส่วนตัวเพื่อศึกษาวิธีการ เทคนิคการทำจาก ปราชญ์ชาวบ้าน และนำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียน โดยการบรรยายและสาธิตนอก จากนั้น ยังนำผู้เรียนไปศึกษานอกสถานที่ ดูการสาธิตของปราชญ์ชาวบ้านที่บ้าน และให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทำแก๊สชีวภาพในโรงเรียน โดยใช้งบประมาณของโรงเรียน

ในการจัดซื้ออุปกรณ์การทำ ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผล โดยการสังเกตการปฏิบัติ การตรวจผลงาน และการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบที่ จัดทำขึ้นโดยครูผู้สอน ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ และผ่านการ ทดสอบสำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศ โดยการสังเกตการสอนและให้คำแนะนำปรึกษา ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการโดยการประชุมผู้ปกครอง

5.3 การประเมินผลหลักสูตร

ผู้บริหารได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตรพบว่า หลักสูตรประสบผล สำเร็จในระดับหนึ่ง โดยสังเกตการผลการปฏิบัติ และผลผลิตที่ได้ แต่เนื่องจาก ในปีการศึกษา 2538 ชุมชนประสบปัญหาน้ำท่วม ทำให้ผลผลิตเสียหายมาก

5.4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ในปีการศึกษา 2539 ภาคการศึกษาต้น โรงเรียนได้ชะลอการดำเนินงานโครงการ เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ โดยได้ดำเนินการโครงการเลี้ยง หมู ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์พันธุ์จากเกษตรอำเภอ เพื่อหารายได้ให้กับโครงการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้านในปีการศึกษา 2540

6. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนวัดคูขุด

6.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนวัดคูขุด อำเภอสทิงพระ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่มี ภูมิประเทศติดกับทะเลสาบสงขลา วิธีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนจึงขึ้นอยู่กับทะเลสาบ สงขลา ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพหลัก แต่จากการพัฒนา ทางด้านอุตสาหกรรม และการใช้เทคโนโลยีในการทำประมงมากขึ้น ทำให้ ทะเลสาบมีสภาพเสื่อมโทรม และมีปริมาณสัตว์น้ำลดลง ชาวบ้านในชุมชนบางส่วน จึงหันไปประกอบอาชีพรับจ้าง ในอำเภอหาดใหญ่ และมีบางส่วนหันไปทำไร่นา

สวนผสมจากสภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้มีการรวมตัวกันของชาวบ้าน ครู และนักธุรกิจชุมชน ร่วมกับนักวิชาการ และองค์กรเอกชนคือ โครงการแลได้เพื่อฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา จัดตั้งองค์กรชุมชน ชื่อกลุ่มรักคูขุดขึ้น และดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อฟื้นฟูอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลา โดยในปี พ.ศ.2536 ได้นำนักเรียนในโรงเรียนวัดคูขุด เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยใช้ชื่อกลุ่มเยาวชนรักคูขุดเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้กับผู้เรียนสามารถคิดแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนได้ในอนาคต

เมื่อโรงเรียนเข้าร่วมโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยภูมิปัญญาชาวบ้านในปีการศึกษา 2537 คณะครูและผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งเป็นผู้ที่ร่วมจัดตั้งกลุ่มรักคูขุด จึงได้จัดการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนรักคูขุด เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้ศึกษาข้อมูลของชุมชนในด้านสภาพกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน และสภาพแนวโน้มของการพัฒนา โดยการสังเกตและสอบถามอย่างไม่เป็นทางการ เนื่องจากผู้รับผิดชอบโครงการมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน และได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตามสภาพแนวโน้มของการพัฒนา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เนื่องจากผู้เรียนมีวุฒิภาวะ สามารถสื่อสารเข้าใจและควบคุมดูแลได้ง่ายกว่าระดับชั้นอื่นๆ โดยโรงเรียนได้จัดในลักษณะของกิจกรรมเสริมหลักสูตร และได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีปรากฏอยู่ในหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านคือกลุ่มรักคูขุด ได้ประชุมเพื่อกำหนดรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือการสังเกต รวบรวมข้อมูล การอภิปราย การวิเคราะห์ และการวางแผนการจัดและพัฒนาสิ่งแวดล้อมเป็นกิจกรรม การศึกษานอกสถานที่ การบรรยายโดยปราชญ์ชาวบ้าน การนันทนาการโดยใช้เพลง เกม การวาดภาพ และการแสดงบทบาทสมมุติ โดยได้จัดในรูปแบบค่ายสิ่งแวดล้อม และยังได้ดำเนินการปรับรายละเอียดเนื้อหาตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งครูผู้สอนได้จัดทำเป็นเอกสารโครงการขึ้น

นอกจากนั้น โรงเรียนยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เรื่องการทำ ไข่ครอบ ซึ่งเป็นอาหารดั้งเดิมของชุมชน ที่เกิดขึ้นจากการนำไข่ขาวไปย้อมแหม อวนเพื่อให้มีความคงทน และนำไข่แดงที่เหลือมาหมักกับเกลือแล้วนั่งในเบสไข่ ไข่ ในปัจจุบันชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้ทำไข่ครอบ เนื่องจากไข่แหม หรืออวนที่ทำจาก ใยสังเคราะห์ การทำไข่ครอบของปราชญ์ชาวบ้านในปัจจุบัน จึงทำเพื่อการค้า เป็นหลัก ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการไม่เห็นด้วย สำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นใน เรื่องนี้ เพราะต้องแก้ไขปัญหาไข่ขาวที่เกิดขึ้นจากการทำ และไม่เหมาะสมกับ สภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจของชุมชน อีกทั้งสภาพแนวโน้มการ พัฒนาของชุมชน ควรจะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องการทำไร่นาสวนผสมมากกว่า แต่ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์จังหวัด มีความต้องการให้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นในเรื่องนี้ เพื่อให้ผู้เรียนสืบทอดองค์ความรู้เรื่องนี้ไว้ จึงทำให้เกิดความ ขัดแย้งระหว่างผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ กับผู้รับผิดชอบโครงการ

ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนได้ดำเนินการในลักษณะการ ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมเนื่องจากเนื้อหาที่มีปรากฏอยู่ใน หลักสูตร โดยครูผู้สอนได้ปรับรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตร คือ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การศึกษา การอภิปราย การสาธิตของครูและ การปฏิบัติ เป็นกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ การสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน การ ปฏิบัติและจำหน่ายในโรงเรียน นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการในลักษณะการปรับ รายละเอียดเนื้อหา โดยครูผู้สอนปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้าน และจัดทำเป็นแผน การสอนระดับบทเรียนขึ้น

6.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดเรียนการสอนเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ใน ปีการศึกษา 2537 และ 2538 คณะครูได้ดำเนินการจัดค่ายเยาวชน โดยจัดทำ เป็นโครงการเยาวชนรักคุณุขุดขึ้น ด้วยความร่วมมือของอุทยานนกน้ำคุณุขุด ซึ่งเอื้อ เพื่อสถานที่จัดกิจกรรม กิจกรรมที่จัดได้แก่การบรรยาย เรื่องสภาพทะเลสาบ

สงขลาในอดีตของปราชญ์ชาวบ้าน คือบึงหย่อ และนายปรีชา นิยมเดชา อดีตครูใหญ่ของโรงเรียนวัดคูขุด ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนี้ โดยครูผู้สอนได้ไปติดต่อปราชญ์ชาวบ้านเป็นการส่วนตัว นอกจากนั้นยังได้จัดกิจกรรม การนันทนาการ โดยใช้เพลง เกม การวาดภาพ การบรรยายของวิทยากรจากอุทยานนกน้ำคูขุด และการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่องการอนุรักษ์ทะเลสาบสงขลาของผู้เรียน เป็นต้น นอกจากกิจกรรมค่ายเยาวชนแล้ว โรงเรียนยังได้นำผู้เรียนไปร่วมกิจกรรมกับองค์กรชุมชนคือกลุ่มรักคูขุด ในโอกาสวันสำคัญต่างๆ เช่นการปล่อยกึ่ง ปล่อยปลา ลงในทะเลสาบ ในโอกาสวันสงกรานต์ การร่วมกิจกรรมโครงการธรรมชาติเพื่อฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา ซึ่งจัดโดยพระสงฆ์ กลุ่มเสขิยธรรม เป็นต้น โดยโรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากองค์กรชุมชนคือกลุ่มรักคูขุด เนื่องจากโรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับโครงการ ส่วนการวัดผลประเมินผลคณะครูได้ดำเนินการวัดผลโดยการสังเกตความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรม การตอบคำถาม ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ ผู้บริหารได้ดำเนินการนี้เพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยการสังเกตการจัดกิจกรรม และให้คำแนะนำปรึกษา ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโรงเรียนได้ดำเนินการโดยครูผู้สอนได้จัดทำเอกสารชี้แจง ขออนุญาตผู้ปกครองในการนำผู้เรียนไปทำกิจกรรม และจากการบอกเล่าของนักเรียน

ในปีการศึกษา 2539 โรงเรียนได้ขยายการดำเนินงานโครงการ โดยร่วมมือกับโรงเรียนประถมศึกษา ที่ตั้งอยู่บริเวณรอบทะเลสาบสงขลา ในเขตอำเภอสิงหนคร จำนวน 12 โรงเรียน จัดค่ายเยาวชนขึ้น โดยใช้ชื่อโครงการอบรมเยาวชนรักทะเลสาบสงขลา ซึ่งได้คัดเลือกนักเรียน เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนละ 10 คน แบ่งการอบรมเป็น 3 รุ่น รุ่นละ 4 โรงเรียน จัดกิจกรรมในวันเสาร์-อาทิตย์ โดยมีคณะทำงานประกอบด้วย ครูจากโรงเรียนรอบทะเลสาบ จำนวน 12 โรงเรียน สมาชิกสภาตำบลคลองรี ตำบลคูขุด และตำบลท่าหิน อาสาสมัครโครงการแลได้เพื่อการฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา และสมาชิกองค์กรชุมชน กลุ่มรักคูขุด ซึ่งกิจกรรมที่คณะทำงานจัดได้แก่ การเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นวิทยากรในเรื่องทะเลสาบสงขลาในอดีต การวาดภาพ การนันทนาการโดยใช้เพลง เกม

การชมวีดีโอ เรื่องสภาพของทะเลสาบในปัจจุบัน โดยวิทยากรจากอุทยานนกน้ำคูขุด การแบ่งกลุ่มอภิปราย และการรายงานเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของทะเลสาบ การฟังการบรรยายเรื่องธรรมชาติกับการอนุรักษ์ จากพระสงฆ์กลุ่มเสขิยธรรม และการแสดงบทบาทสมมุติ ในเรื่องการอนุรักษ์ทะเลสาบของผู้เรียน เป็นต้น ในการจัดกิจกรรม เทคนิคการสอนที่วิทยากรส่วนใหญ่ใช้ คือเทคนิคการใช้คำถาม กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด เทคนิคการบรรยายโดยใช้น้ำเสียง อารมณ์ขัน และเทคนิคการเสริมแรงทางบวก ด้วยการชมเชยซึ่งในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากสหกรณ์ครูอำเภอสทิงพระ สมาพันธ์ครูภาคใต้และคณะวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำหรับการวัดผลประเมินผล คณะทำงานได้ดำเนินการวัดผลโดยการสังเกตการปฏิบัติ การรายงาน การตอบคำถามและการสอบถามโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งจัดทำโดยคณะทำงาน ส่วนการประเมินผล คณะทำงานประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์

ในส่วนของการจัดการเรียนการสอน เรื่องการทำไข่ครอบ ครูผู้สอนได้ศึกษาขั้นตอนเทคนิคการทำจากปราชญ์ชาวบ้าน และนำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียน เนื่องจากปราชญ์ชาวบ้าน คือนางพริ่ง นาคมรกต ซึ่งมีอาชีพทำไข่ครอบขายไม่เวลามาถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนโดยตรงเพราะต้องประกอบอาชีพ กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดได้แก่ การนำผู้เรียนไปศึกษานอกสถานที่ ดูการสาธิตการทำไข่ครอบจากปราชญ์ชาวบ้าน และให้ผู้เรียนปฏิบัติภายในบริเวณโรงครัวของโรงเรียน โดยขอยืมงบประมาณของโรงเรียนในการจัดซื้อไข่เป็ดเนื่องจากโรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับโครงการ ส่วนอุปกรณ์ในการทำซึ่งได้แก่ เตาตั้งไข่ของโรงเรียน และรังถึงจัดหาโดยให้ผู้เรียนนำมาจากครอบครัวใน การวัดผลประเมินผลครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผลโดยการสังเกตการปฏิบัติ การตรวจผลงานประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศโดยการสังเกตการสอน และการให้คำปรึกษาแนะนำ ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ครูผู้สอนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างไม่เป็นทางการ โดยการบอกเล่าของนักเรียน และการนำผลงาน

กลับไปบ้านของผู้เรียน ในปีการศึกษา 2539 ภาคการศึกษาต้นโรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเรื่องนี้ เนื่องจากมีกิจกรรมกีฬา

6.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตร

6.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

โรงเรียนยังไม่ได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

7. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนสำนักสงฆ์ศรีวิชัย

7.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนสำนักสงฆ์ศรีวิชัย อำเภอรัตนภูมิ ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้าน สภาพทางกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน และสภาพแนวโน้มของการพัฒนา โดยการสังเกต เนื่องจากครูผู้สอนมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชุมชนบริเวณโรงเรียน เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในที่ลุ่ม ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำนา ปลูกผัก เนื่องจากสภาพดินไม่เหมาะสมในการปลูกยางพารา และความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ทำให้ช่วงระยะเวลา 4-5 ปี ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ผลผลิตมีปริมาณน้อย และคุณภาพไม่ค่อยดี ชาวบ้านจึงมีรายได้น้อยลง อีกทั้งมีการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม และความเป็นเมือง ทำให้มีการสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ในบริเวณใกล้ๆ กับชุมชนเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านบางส่วนโดยเฉพาะวัยหนุ่มสาว จึงหันไปรับจ้างทำงานในโรงงานและในอำเภอหาดใหญ่มากขึ้น

สำหรับสภาพภูมิปัญญาชาวบ้านในชุมชน พบว่ามีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถในการทำเสวียนหม้อ ซึ่งเป็นภาชนะที่ใช้รองหม้อข้าว ทำจากก้านมะพร้าว เนื่องจากในชุมชนมีมะพร้าวเป็นจำนวนมาก ในการพัฒนาหลักสูตร

ท้องถิ่น โรงเรียนจึงได้ดำเนินการในเรื่องการสานเสวียนหม้อ เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้การประกอบอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรในชุมชน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพเสริม เมื่อสำเร็จการศึกษา โดยได้ดำเนินการในกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก ตามสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน ในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เนื่องจากผู้เรียนสามารถสื่อสารกับปราชญ์ชาวบ้านได้ดี กว่าระดับชั้นอื่นๆ ซึ่งได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาเรื่องการจักสาน มีปรากฏอยู่ในหลักสูตร โดยครูผู้สอนได้ปรับรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรคือ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การศึกษา การอภิปราย และการปฏิบัติ เป็น กิจกรรมการสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน การให้ผู้เรียนปฏิบัติตามปราชญ์ชาวบ้านและ ได้ดำเนินการปรับรายละเอียดเนื้อหาโดยปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้กำหนดรายละเอียด เนื้อหาตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งครูผู้สอนไม่ได้จัดทำเป็นแผนการสอน เนื่องจากไม่มีความรู้ในเนื้อหาเรื่องการสานเสวียนหม้อ จึงไม่สามารถจัดทำแผน การสอนได้

นอกจากนั้น โรงเรียนยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่อง การแทงหยวกเนื่องจากในชุมชนมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถเรื่องนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสืบทอดศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ของชุมชนไว้ ซึ่งได้ ดำเนินการในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก ตามสภาพภูมิปัญญา ชาวบ้าน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากการแทงหยวก เป็นงานที่ต้อง ใช้ความปราณีตและเวลาในการทำ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะมีวุฒิภาวะ สูงกว่าชั้นอื่นๆ โดยโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะการ ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาเรื่องการแทง หยวกมีปรากฏอยู่ในหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนได้ปรึกษากับผู้บริหารปรับรายละเอียด กิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรคือ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การศึกษา การอภิปราย การสาธิตของครู และการฝึกปฏิบัติ เป็นกิจกรรมการ สาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน การให้ผู้เรียนปฏิบัติตามปราชญ์ชาวบ้าน และได้ดำเนินการปรับรายละเอียดเนื้อหา โดยปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้กำหนดรายละเอียดเนื้อหา

ตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งครูผู้สอนไม่ได้จัดทำแผนการสอน เนื่องจากไม่มีความรู้เรื่องการแทงหยวก

7.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องการสานเสวียนหม้อ ปราชญ์ชาวบ้าน คือ นายเทพ ไชยแก้ว เป็นผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนทั้งหมดในโรงเรียน โดยครูผู้สอนซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน มีความสนิทสนมกับปราชญ์ชาวบ้าน ได้ไปติดต่อขอความร่วมมือ ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนที่ปราชญ์ชาวบ้านจัดได้แก่ การสาธิตขั้นตอนการทำที่ละขั้นตอนให้ผู้เรียนปฏิบัติตามไปพร้อมๆ กัน โดยครูผู้สอนซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านจะช่วยปราชญ์ชาวบ้านในการสาธิตเป็นกลุ่มย่อยๆ เทคนิคการสอนที่ปราชญ์ชาวบ้านและครูผู้สอนใช้คือ เทคนิคการเสริมแรงทางบวก ด้วยการชมเชยเมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้ถูกต้อง และให้กำลังใจเมื่อผู้เรียนยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง โดยผู้เรียนจะเป็นผู้จัดหาเทียนมะพร้าวมาจากชุมชน ส่วนลวดและคีมตัดลวด ครูผู้สอนเป็นผู้จัดซื้อและได้รับความอนุเคราะห์จากปราชญ์ชาวบ้าน เนื่องจากโรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับโครงการ ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอน และปราชญ์ชาวบ้าน จะร่วมกันวัดผล โดยการสังเกตการปฏิบัติ และการตรวจผลงานประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนเรื่องนี้ต้องใช้เวลามากกว่าที่กำหนด ทำให้ครูผู้สอนต้องปรับลดเวลาเรียนของวิชาอื่นลง

ส่วนการจัดการเรียนการสอน เรื่องการแทงหยวก ปราชญ์ชาวบ้านที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน คือนายหนุ่ม ศรีเมือง ซึ่งเป็นกรรมการศึกษาของโรงเรียน ปัจจุบันประกอบอาชีพเลี้ยงวัว รับจ้างแทงหยวกในงานศพ ในการเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูผู้สอนได้ไปติดต่อกับปราชญ์ชาวบ้านเป็นการส่วนตัว ซึ่งกิจกรรมที่ปราชญ์ชาวบ้านจัดคือการสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม โดยให้ผู้เรียนจัดหาหยวกมาจากครอบครัว และขอความอนุเคราะห์จากชาวบ้าน ส่วนมิดแทงหยวก ซึ่งมีลักษณะพิเศษคือทำจากเหล็กกล้า ลับไม่ได้ ไม่มีจำหน่ายในท้องตลาด ต้องสั่งทำเป็นพิเศษ โดยใช้งบประมาณ

ของโรงเรียน ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้าน จะร่วมกัน วัดผล โดยการสังเกตการปฏิบัติและตรวจผลงาน ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่าน จุดประสงค์ สำหรับใน ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการจัดการ เรียนการสอน เรื่องการแทงหยวก เนื่องจากปราชญ์ชาวบ้านไม่มีเวลา และ โรงเรียนมีกิจกรรมกีฬา ในส่วนของการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหาร จะดำเนินการนิเทศ โดยการสังเกตการสอน สังเกตผลงาน ให้คำแนะนำปรึกษา และดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างไม่เป็นทางการ โดยการบอกเล่าและ การนำผลงานกลับไปบ้านของผู้เรียน

7.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ผู้บริหารได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตร พบว่าหลักสูตรประสบผล ในระดับหนึ่ง โดยสังเกตจากการปฏิบัติและผลงานของผู้เรียน แต่ยังไม่พอใจใน ส่วนของแผนการสอน ซึ่งครูผู้สอนกำลังศึกษา รวบรวมองค์ความรู้จากปราชญ์ ชาวบ้าน เพื่อใช้ในการจัดทำแผนการสอน

7.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

8. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียนชุมชนนิคมสร้าง คนเอง เทพา

8.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างงานของเทพา อำเภอเทพา ได้ดำเนินการ โครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ โครงการได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้าน สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพ เศรษฐกิจ และสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชุมชนบริเวณโรงเรียน เป็นชุมชนที่ชาวบ้านนับถือศาสนา 2 ศาสนา คือศาสนา

พุทธ และศาสนาอิสลาม อาศัยอยู่ร่วมกันเนื่องจากตั้งอยู่ติดกับจังหวัดยะลา ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ค้าขาย และทำนา มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง สภากงมิปัญญชาวบ้านในชุมชนพบว่า มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ในเรื่องการทำขนมเทศกาลเดือนสิบ และการทำทุเรียนกวน ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนจึงได้ดำเนินการในเรื่องการทำขนมเทศกาลเดือนสิบ คือขนมลา ซึ่งเป็นขนมที่จัดทำขึ้นตามความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติที่ล่วงลับไปแล้วของชาวไทยภาคใต้ เพื่อให้ผู้เรียนได้สืบทอดศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ของชุมชนไว้ โดยได้ดำเนินการในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานบ้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามความสะดวกของครูผู้สอน ซึ่งได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจาก เนื้อหา มีปรากฏอยู่ในหลักสูตร โดยครูผู้สอน ได้กำหนดรายละเอียดกิจกรรมจากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรคือการสังเกต การรวบรวมข้อมูล การสาธิตของครู การวางแผนการทำงาน การอภิปรายและการปฏิบัติ เป็นกิจกรรมการสาธิตของครู การให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติด้วยตนเองและได้ดำเนินการในลักษณะการปรับรายละเอียดเนื้อหา ตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งครูผู้สอนได้ไปศึกษาวิธีการและเทคนิคการทำขนมจากปราชญ์ชาวบ้าน แล้วนำมาจัดทำเป็นแผนการสอนระดับบทเรียนขึ้น

8.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนได้ไปศึกษาวิธีการและเทคนิคในการทำขนมจากปราชญ์ชาวบ้าน แล้วนำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนเนื่องจากปราชญ์ชาวบ้านมีอายุมาก และไม่มีเวลาเพราะต้องประกอบอาชีพ จึงไม่สามารถมาถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้กับผู้เรียนได้โดยตรง ซึ่งครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในบริเวณโรงอาหารของโรงเรียน โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้จัดซื้อวัสดุในการทำขนม ซึ่งได้แก่แป้งข้าวเจ้า น้ำตาลทราย และน้ำมันพืช โดยใช้เงินจากโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาหารได้แก่ เตาแก๊ส หม้อ กะละมัง ไม้ช้อนของโรงอาหารทั้งหมดยกเว้น ภาชนะ

สำหรับหยอดขนม ที่มีลักษณะ เฉพาะทำมาจากกะลามะพร้าว ไม่มีจำหน่ายในท้องตลาด ซึ่งครูผู้สอนยืมมาจากปราชญ์ชาวบ้าน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนใช้วิธีสอนแบบสาธิต โดยการอธิบายขั้นตอนการทำขนม และวัสดุอุปกรณ์ให้กับผู้เรียนอย่างคร่าวๆ แล้วจึงให้ผู้เรียนอาสาสมัคร เป็นตัวแทนในการปฏิบัติซึ่งครูผู้สอนจะบอกขั้นตอนและเทคนิคการทำขนม พร้อมทั้งให้ผู้เรียนปฏิบัติทีละขั้นตอน ตั้งแต่การเคี้ยวน้ำเชื่อม วิธีการสังเอน้ำเชื่อม การนวดแป้ง วิธีการสังเอนลักษณะแป้ง ส่วนขั้นตอนการหยอดขนม และการเขียนขนม ครูผู้สอนจะสาธิตให้ผู้เรียนดู แล้วจึงให้ผู้เรียนผลัดเปลี่ยนกันปฏิบัติ โดยครูผู้สอนจะใช้เทคนิคการใช้คำถาม ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวนขั้นตอนที่ได้อธิบายไปแล้ว และใช้คำถามป้อนช่วยในการอธิบายเทคนิคการทำขนม นอกจากนั้นยังใช้เทคนิคการเสริมแรงทางบวก ด้วยการชมเชย เมื่อผู้เรียนหยอดขนมได้สวย และให้กำลังใจสำหรับผู้เรียนที่ยังไม่มีทักษะในการหยอดขนม หรือเขียนขนม ในการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนดำเนินการวัดผลโดยการสังเกตความสนใจ การปฏิบัติ การตอบคำถาม และตรวจผลงานประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์

ในการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศ โดยการให้คำแนะนำปรึกษา ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ครูผู้สอนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างไม่เป็นทางการ โดยการบอกเล่าและการนำผลงานกลับไปบ้านของผู้เรียน

8.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตร

8.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

9. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านคูคักคีสิทธิ์

9.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนบ้านคูคักคีสิทธิ์ อำเภोजะนะ ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยผู้บริหารซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้าน สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน สภาพความพร้อมของโรงเรียน และสภาพแนวโน้มของการพัฒนา โดยการสังเกตและสอบถามอย่างไม่เป็นทางการจากชาวบ้าน ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชุมชนบริเวณโรงเรียนเป็นชุมชนที่ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา และทำนา มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง ซึ่งชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ มีความรู้ในด้านการเกษตรพอสมควร ผู้บริหารจึงมีแนวคิดที่จะประสานความรู้ของชาวบ้านและความรู้ที่ผู้เรียนได้รับในโรงเรียนเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้ในอนาคต

โรงเรียนจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก เรื่องการเลี้ยงเบ็ด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และ วิชางานเกษตร เรื่องการปลูกผัก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพโดยใช้ทรัพยากรในชุมชน ซึ่งได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาเรื่อง การเลี้ยงเบ็ด และการปลูกผักมีปรากฏอยู่ในหลักสูตร โดยผู้บริหารได้กำหนดรายละเอียดกิจกรรมจากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือการสังเกต การรวบรวมข้อมูล การศึกษา การอภิปราย การสาธิตของครู และการฝึกปฏิบัติ เป็นกิจกรรมการปฏิบัติโดยการเลี้ยงเบ็ดและปลูกผักที่บ้าน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จาก การสอบถามผู้ปกครอง ชาวบ้าน และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ นอกจากนั้นโรงเรียนยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะการปรับรายละเอียดเนื้อหา ตามองค์ความรู้ของผู้ปกครอง และชาว

บ้าน โดยไม่ได้จัดทำเป็นแผนการสอน เนื่องจากองค์ความรู้รวมทั้งกระบวนการถ่ายทอดความรู้ เป็นของผู้ปกครอง ชาวบ้านและปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งมีความหลากหลาย และครูผู้สอนไม่มีความรู้ในเนื้อหาดังกล่าว จึงไม่สามารถจัดทำเป็นแผนการสอนได้ ส่วนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะอื่นๆ โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากมีขั้นตอนและระเบียบที่เป็นอุปสรรค

นอกจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในเรื่องการเลี้ยงเบ็ด และการปลูกผัก โรงเรียนยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานบ้าน เรื่องการประกอบอาหารพื้นเมือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพ และสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชน โดยได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาเรื่องการประกอบอาหาร มีปรากฏในหลักสูตร โดยผู้บริหารได้กำหนดรายละเอียดกิจกรรม จากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรคือการสังเกต การสาธิตของครู การอภิปราย การวางแผนการปฏิบัติ และการฝึกปฏิบัติ เป็นกิจกรรมการสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน การประกอบอาหาร และจำหน่ายในโรงเรียน นอกจากนั้นยังได้ดำเนินการในลักษณะการปรับรายละเอียดเนื้อหา โดยปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้กำหนดรายละเอียดเนื้อหา ตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านและครูผู้สอนจะปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้าน จัดทำเป็นแผนการสอน ระดับบทเรียนขึ้น

9.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน เรื่องการเลี้ยงเบ็ด และการปลูกผัก โรงเรียนได้ดำเนินการในลักษณะกระบวนการอบรมจัดเกล้าอย่างไม่เป็นทางการ โดยให้ผู้เรียนเลี้ยงเบ็ด และปลูกผักที่บ้าน ซึ่งโรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจัดซื้อพันธุ์เบ็ด จากองค์การ UNICEF และใช้งบประมาณรายหัวของโรงเรียนในการจัดซื้อพันธุ์ผักให้กับผู้เรียน ผู้ที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนคือผู้ปกครอง และชาวบ้านในชุมชน ส่วนครูผู้สอนจะเป็นผู้ติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียน ให้คำแนะนำ และวัดผลประเมินผลโดยการเยี่ยมบ้านของผู้เรียน สังเกตการปฏิบัติ สังเกตขนาดของเบ็ด และสอบถามผู้ปกครอง ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์

ส่วนการจัดการเรียนการสอน เรื่องการประกอบอาหาร โรงเรียนได้ดำเนินการโดยใช้ชื่อกิจกรรม ตลาดนัดนักเรียน ในช่วงบ่ายวันศุกร์ ด้วยการเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นวิทยากรในการประกอบอาหารที่บ้าน ซึ่งผู้เรียนจะร่วมกันวางแผน และดำเนินงาน ตั้งแต่การตกลงเลือกชนิดของอาหาร การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดซื้อวัสดุประกอบอาหาร การประกอบอาหาร และการจำหน่าย โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ปราชญ์ชาวบ้านจะเป็นผู้สาธิต และให้ผู้เรียนปฏิบัติ ซึ่งโรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การ UNICEF ส่วนการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผลโดยการสังเกต การดำเนินงาน ตั้งแต่การวางแผนงาน จนถึงการปฏิบัติและจำหน่าย ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ในปีการศึกษา 2539 ภาคการศึกษาต้น โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในเรื่องนี้ เนื่องจากมีกิจกรรมกีฬา สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศโดยการสังเกตการปฏิบัติ การเยี่ยมบ้านของผู้เรียน การสอบถามผู้ปกครอง และให้คำแนะนำปรึกษา ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างไม่เป็นทางการ โดยการพูดคุยกับชาวบ้านเป็นกลุ่มย่อย การบอกเล่า และการนำผลงานกลับไปบ้านของผู้เรียน

9.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ผู้บริหารได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตรพบว่า หลักสูตรประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยสังเกตจากการปฏิบัติของผู้เรียน ผลผลิตที่ได้ และโดยการสอบถามความพอใจของผู้เรียนและผู้ปกครอง

9.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

10. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนวัดบ้านลุ่ม

10.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนวัดบ้านลุ่ม อำเภอนาทวี เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีภูมิประเทศ ติดกับเขตอุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง ทำให้มีภูมิอากาศค่อนข้างเย็น ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี เนื่องจากปริมาณน้ำยางที่กรี๊ดได้มีมาก ผลผลิตดี ในอดีตนอกจากการทำสวนยางพารา ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพล่าสัตว์ ข่ายของป่า และตัดไม้ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2534 ครูผู้สอน ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน ได้ร่วมกับองค์กรเอกชน ธรรงค์ให้ชาวบ้านอนุรักษ์สัตว์ป่าและป่าไม้ โดยได้จัดตั้งองค์กรชุมชนขึ้น คือคณะกรรมการอนุรักษ์สัตว์ป่าและป่าไม้ ซึ่งกิจกรรมที่จัดได้แก่ การมอบปิ่น การปลูกป่า และได้ให้นักเรียนเข้ามาร่วมกิจกรรมในรูปแบบชมรม นักเรียนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และจัดตั้งกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นในสถานักเรียน โดยโรงเรียนได้จัดกิจกรรมในทุกวันศุกร์ ให้ผู้เรียนทุกคนใส่เสื้อสีเขียว ทำกิจกรรมปลูกต้นไม้ รักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและในชุมชน อีกทั้งเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรชุมชนในโอกาสต่างๆ

เมื่อโรงเรียนเข้าร่วมโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ในปีการศึกษา 2537 ครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ จึงได้จัดกิจกรรมของชมรมนักเรียนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในรูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหา มีปรากฏอยู่ในหลักสูตร โดยคณะครูได้ประชุมเพื่อกำหนดรายละเอียดกิจกรรมจากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรคือ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การอภิปราย เป็นกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ด้วยการเดินป่า การนั่งทนากการ การวาดภาพ การบรรยายของปราชญ์ชาวบ้าน การแสดงบทบาทสมมุติ และการให้ผู้เรียนปฏิบัติ

ด้วยการปลูกป่า ซึ่งได้ดำเนินการในรูปของค่ายสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นครูผู้สอน ยังได้ปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้าน ดำเนินการปรับรายละเอียดเนื้อหาตามสภาพของ ชุมชน และองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน โดยครูผู้สอนได้จัดทำเป็นเอกสาร โครงการเนื่องจากภาระงานมากไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอน และระเบียบ การเขียนแผนการสอนเป็นอุปสรรค

10.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน คณะครู ซึ่งได้แก่ ครูใหญ่ ครูผู้สอนและ ครูในโรงเรียน ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมในลักษณะกิจกรรมเสริมหลักสูตรใน 2 ส่วน คือ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ทุกวันศุกร์ ช่วงบ่าย โดยการปลูกต้นไม้ ดูแลต้นไม้บริเวณโรงเรียนและเก็บขยะในชุมชน เป็นต้น สำหรับกิจกรรมส่วนที่ 2 คือกิจกรรมค่ายสิ่งแวดล้อม ซึ่งจัดในช่วงปิดภาคการศึกษาปลาย กิจกรรมที่ จัดได้แก่ การนำผู้เรียนไปทัศนศึกษาด้วยการเดินป่า โดยมีปราชญ์ชาวบ้านคือ นายชวน ทองสุก บิดาของครูผู้สอน นายไข จินบุญ และนายจันทร์ ทองจันทร์ ซึ่งเคยเป็นนักล่าสัตว์ และมีความรู้เรื่องสภาพป่าเป็นอย่างดี เป็นผู้นำทางเดินป่า และให้ความรู้ในเรื่องพันธุ์ไม้ในป่า การไหลของแม่น้ำลำธาร เป็นต้น โดยครู ผู้สอนซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน และมีความสัมพันธ์เป็นญาติกับปราชญ์บางท่าน เป็นผู้ติดต่อขอความร่วมมือ นอกจากนั้น ยังได้จัดกิจกรรมการนันทนาการ โดยใช้ เพลงเกม การวาดภาพ การแสดงบทบาทสมมุติของผู้เรียน และการปลูกป่า โดยได้รับความอนุเคราะห์พันธุ์ไม้จากป่าไม้อำเภอ และใช้งบประมาณโครงการ อาหารกลางวัน จัดอาหารให้กับผู้เรียน ในการวัดผลประเมินผล คณะครูได้ ดำเนินการวัดผล โดยการสังเกตพฤติกรรมด้านความสนใจของผู้เรียน และ ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้ หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศโดยการสังเกตการจัดกิจกรรม และให้คำ แนะนำปรึกษา ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ครูผู้สอนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างไม่เป็นทางการ โดยการบอกเล่าของผู้เรียน การพูดคุยกับ ชาวบ้านเป็นกลุ่มย่อย และการพูดคุยกับชาวบ้าน เมื่อมีการประชุมองค์กรชุมชน

10.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ครูผู้สอนได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตรพบว่า หลักสูตรประสบผลสำเร็จประมาณ 50% โดยสังเกตจากพฤติกรรมของผู้เรียนด้านความสนใจและการไม่ทำลายสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

10.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ในปีการศึกษา 2539 โรงเรียนได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยการประชุมคณะครู ซึ่งมีมติให้ชาวบ้าน และองค์กรชุมชนคือคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน ที่ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการศึกษา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกสภาตำบล เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดค่ายสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

11. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านโคกตก

11.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนบ้านโคกตก อำเภอสบ้าย้อย ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้าน สภาพทางกายภาพ สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ สภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน และสภาพความพร้อมของโรงเรียน โดยการสังเกตและการสอบถามอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชุมชนในบริเวณโรงเรียนเป็นชุมชนมุสลิม มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่สูง มีอากาศชุ่มชื้น ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ จึงประกอบอาชีพทำสวนยางพาราและปลูกไม้ผล มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง ประชาชนชาวบ้านในชุมชนมีความรู้เรื่องการปลูกไม้ผล และพืชสมุนไพร ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนจึงได้ดำเนินการ ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก เรื่องการปลูกไม้ผล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ตามสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อให้ผู้เรียนรู้การประกอบอาชีพโดยใช้ทรัพยากรในชุมชน และสามารถนำความ

รู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนได้ เมื่อสำเร็จการศึกษา อีกทั้งยังเป็น การร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการพัฒนาความรู้ด้านอาชีพให้กับผู้เรียน โดยโรงเรียนได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือ กิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาเรื่องการปลูกไม้ผล มีปรากฏอยู่ในหลักสูตร ซึ่ง ครูผู้สอนได้กำหนดรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรคือ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การศึกษา การอภิปรายและการฝึกปฏิบัติ เป็น กิจกรรมการสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน และการให้ผู้เรียนปลูกไม้ผลในบริเวณ โรงเรียน นอกจากนั้นโรงเรียนยังได้ดำเนินการในลักษณะการปรับรายละเอียด เนื้อหา โดยครูผู้สอนปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้าน กำหนดรายละเอียดเนื้อหาตาม องค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน และการศึกษาค้นคว้าของครูผู้สอน โดยไม่ได้จัดทำ แผนการสอน เนื่องจากมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอน

นอกจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการปลูกไม้ผลแล้ว โรงเรียน ยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง ฟิช (ฟิชสมุนไพรมะพร้าว) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในลักษณะกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้สืบทอดองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน และนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ โดยโรงเรียนได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการ เรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ซึ่งครูผู้สอนได้กำหนดรายละเอียดกิจกรรมเป็น กิจกรรมการบรรยายของปราชญ์ชาวบ้าน และการปฏิบัติด้วยการปลูกฟิชสมุนไพรมะพร้าว ในโรงเรียน นอกจากนั้นยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะการ ปรับรายละเอียดเนื้อหา โดยปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้กำหนดเนื้อหา ตามองค์ความรู้ ของปราชญ์ชาวบ้าน และครูผู้สอนไม่ได้จัดทำแผนการสอน

11.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน เรื่องการปลูกไม้ผล ในปีการศึกษา 2537 และ 2538 ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการบรรยาย การสาธิต ของปราชญ์ชาวบ้านในบางเนื้อหา เช่น การติดตาม โดยครูผู้สอนได้ไปติดต่อกับ ปราชญ์ชาวบ้านเป็นการส่วนตัว เพื่อขอความร่วมมือในการถ่ายทอดความรู้ให้กับ

ผู้เรียน นอกจากนั้นยังให้ผู้เรียนปฏิบัติตามปราชญ์ชาวบ้าน และปลูกไม้ผลในโรงเรียน โดยผู้เรียนจัดหา กิ่งพันธุ์ ดาพันธุ์ และมีด ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ มาจากครอบครัวและชุมชน พลาสติกที่ใช้ฝึกปฏิบัติ ได้รับความอนุเคราะห์จากปราชญ์ชาวบ้าน ส่วนพันธุ์ไม้ผลที่ใช้ปลูกโรงเรียนได้รับความอนุเคราะห์จากชาวบ้าน และปราชญ์ชาวบ้าน ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผล โดยการสังเกตการปฏิบัติ การตรวจผลงาน ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์

ส่วนการจัดการเรียนการสอน เรื่องพืชสมุนไพร ในปีการศึกษา 2537 และ 2538 ครูผู้สอนได้ติดต่อเชิญปราชญ์ชาวบ้าน เป็นการศึกษาการบรรยายเรื่องชนิด และสรรพคุณของพืชสมุนไพร และให้ผู้เรียนปฏิบัติโดยการปลูกพืชสมุนไพรในโรงเรียน ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์พันธุ์พืชสมุนไพรจากชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และจัดหาโดยให้ผู้เรียนนำมาจากครอบครัว ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผล โดยการสังเกตการปฏิบัติ การตอบคำถาม ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ครูวิชาการได้ดำเนินการนิเทศ โดยการให้คำปรึกษา และจัดหาเอกสารให้ศึกษา ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ครูผู้สอนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างไม่เป็นทางการ โดยการพูดคุยกับชาวบ้านเป็นกลุ่มย่อย และการบอกเล่าของนักเรียน

11.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ครูผู้สอนได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตรพบว่า หลักสูตรยังไม่ประสบผลสำเร็จ โดยสังเกตจากพฤติกรรมของผู้เรียนในด้าน ความสนใจ การปฏิบัติ และโดยการสอบถามการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนไม่ได้นำความรู้ไปใช้ ทำให้ความรู้ไม่ขยายสู่ชุมชน

11.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ปีการศึกษา 2539 ภาคการศึกษาต้น ครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ได้ย้ายไปสอนโรงเรียนอื่น โรงเรียนจึงไม่ได้ดำเนินการโครงการ เนื่องจากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของโครงการ

12. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านทับโกบ

12.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนบ้านทับโกบ อำเภอสะเดา ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้าน สภาพกายภาพ สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยการสังเกตและสอบถามอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชุมชนบริเวณโรงเรียน ตั้งอยู่ใกล้กับพรมแดนไทย-มาเลเซีย ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา และค้าขาย มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เนื่องจากมีสวนยางพารา ครอบครัวยุคประมาณ 100-200 ไร่ โดยการจ้างแรงงานชาวอีสาน และสตูล ในการกรีดยางและทำยางแผ่น เด็กที่อยู่ในชุมชนจะถูกส่งไปเรียนในตัวเมืองหาดใหญ่ นักเรียนของโรงเรียนส่วนใหญ่จึงเป็นลูกของชาวอีสาน และชาวบ้านจากจังหวัดสตูล ที่อพยพมาขายแรงงาน ในชุมชนจึงไม่มีปราชญ์ชาวบ้าน

เนื่องจากครูผู้สอนอยู่ในชุมชนอื่น เป็นผู้ที่มีร่วมจัดตั้งองค์กรชุมชน คือ ชมรมไก่อ่อน เมื่อปี พ.ศ. 2533 เพื่ออนุรักษ์ไก่อ่า ซึ่งกำลังจะสูญพันธุ์จากการล่าในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ครูผู้สอนจึงได้ดำเนินการในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก เรื่องการเลี้ยงไก่อ่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพื่อแก้ไขปัญหาการไม่มีปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับผู้เรียน โดยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะ การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ตามความสะดวกในการดำเนินงาน ซึ่งครูผู้สอนได้ปรับรายละเอียดกิจกรรมเป็นกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ ดูการเพาะเลี้ยงไก่อ่า ที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้านและการบรรยายของครูผู้สอน นอกจากนั้นยังได้ดำเนินการปรับรายละเอียดเนื้อหา ตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน และประสบการณ์ของครูผู้สอน โดยได้จัดทำเป็นบันทึกย่อ เนื่องจากครูผู้สอนมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอนและระเบียบการเขียนแผนการสอนของศึกษานิเทศก์อำเภอ เป็นอุปสรรค

12.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนด้วยการบรรยาย โดยใช้รูปภาพประกอบ การอภิปราย และการนำผู้เรียนไปศึกษาดูการเพาะเลี้ยงไก่ป่า ที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นสมาชิกเครือข่าย ชมรมไก่เถื่อน โดยครูผู้สอนได้ไปติดต่อกับปราชญ์ชาวบ้าน เป็นการส่วนตัว และนำผู้เรียนไปโดยใช้รถยนต์ของครูผู้สอน แต่เนื่องจากมีระยะทางไกลทำให้ผู้เรียนเสี่ยงต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการเดินทาง ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผล โดยการสังเกตการตอบคำถาม ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศโดยการให้คำแนะนำปรึกษา ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ครูผู้สอนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างไม่เป็นทางการเนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลาโดยการบอกเล่าของคณะกรรมการการศึกษาและผู้เรียน

12.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ครูผู้สอนได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตรพบว่า หลักสูตรประสบผลเป็นที่พอใจ โดยสังเกตจากพฤติกรรมของผู้เรียน ด้านความสนใจ

12.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ในปีการศึกษา 2539 ภาคการศึกษาต้น โรงเรียนไม่ได้จัดการเรียนการสอนเรื่องการเลี้ยงไก่ป่า เนื่องจากไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน การดำเนินงานจึงอยู่ในระหว่างศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมของชุมชนมากขึ้น

13. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนวัดแหลมบ่อท่อ

13.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนวัดแหลมบ่อท่อ อำเภอกะแสสินธุ์ ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ในด้านสภาพทางกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม และสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยการสังเกต เนื่องจากครูผู้สอนมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชุมชนบริเวณโรงเรียน เป็นชุมชนที่มีสภาพภูมิประเทศติดกับทะเลสาบสงขลา ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ จึงประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพหลัก แต่เนื่องจากสภาพความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลงชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจน ชุมชนจึงจัดเป็นหมู่บ้านที่ยากจนที่สุดในจังหวัดสงขลา ประชาชนชาวบ้านในชุมชนมีน้อย ที่พบคือ แม่ชีนิล ซึ่งมีอายุ 80 ปี มีความรู้ในเรื่องการจักสาน

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนจึงได้ดำเนินการในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือกเรื่องการจักสาน ตามสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้สืบทอดศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ไว้ โดยได้ดำเนินการในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เนื่องจากมีปริมาณน้อย ประชาชนชาวบ้านซึ่งมีอายุมากสามารถถ่ายทอดความรู้ได้สะดวก โดยโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาเรื่องการจักสาน มีปรากฏอยู่ในหลักสูตร โดยครูผู้สอนได้ปรึกษากับผู้บริหารกำหนดรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การศึกษา การสาธิตของครู และการฝึกปฏิบัติ เป็นกิจกรรมการสาธิตของประชาชนชาวบ้าน และการปฏิบัติตามประชาชนชาวบ้าน นอกจากนั้น ยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในลักษณะการปรับรายละเอียดเนื้อหา ซึ่งครูผู้สอนปรึกษากับประชาชนชาวบ้าน และกำหนดรายละเอียดเนื้อหา ตามองค์ความรู้ของประชาชนชาวบ้าน โดยจัดทำแผนการสอน ระดับบทเรียน และใบงานขึ้น

13.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน ในปีการศึกษา 2537 ผู้ที่ทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้กับผู้เรียนคือ ปรารชญ์ชาวบ้าน ซึ่งครูผู้สอนได้ไปติดต่อเป็นการส่วนตัวกับปรารชญ์ชาวบ้าน เพื่อขอความร่วมมือในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนโดยตรง ด้วยการสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม ส่วนครูผู้สอนจะช่วยปรารชญ์ชาวบ้านสาธิต เนื่องจากได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากปรารชญ์ชาวบ้าน และปัจจุบันประกอบอาชีพจักสานเป็นอาชีพเสริม ในปีการศึกษา 2538 ปรารชญ์ชาวบ้านได้เสียชีวิตลง ครูผู้สอนจึงรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนเพียงคนเดียว กิจกรรมที่ครูผู้สอนจัดได้แก่ การแจกใบงานให้ผู้เรียนศึกษาขั้นตอนการจักสานล่วงหน้าก่อนเรียน และเมื่อถึงคาบเรียน ครูผู้สอน จะสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม โดยได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้ต้นไม้บริเวณโรงเรียน ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้จัดหาวัสดุที่ใช้จักสาน เช่นใบตาล ใบมะพร้าว และไม้ไผ่ มาจากชุมชน เนื่องจากมีวัสดุเหล่านี้มาก ส่วนไม้ที่ใช้จักสาน ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดหาโดยนำมาจากครอบครัว ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนจะดำเนินการวัดผลโดยการสังเกตการปฏิบัติ และการตรวจผลงาน ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศโดยการสังเกตการสอน สังเกตผลงาน และให้คำแนะนำปรึกษา ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ครูผู้สอนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยการประชุมผู้ปกครอง และการพูดคุยกับชาวบ้านเป็นกลุ่มย่อย เพื่อขอความร่วมมือในการดูแลผู้เรียนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์

13.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ครูผู้สอนได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตร พบว่าหลักสูตรประสบผลสำเร็จ 60% โดยสังเกตจากผลงานและการปฏิบัติของผู้เรียน ซึ่งปฏิบัติได้ดีและการสังเกตความสนใจ ซึ่งพบว่าผู้เรียนบางส่วนสนใจ และบางส่วนไม่สนใจ เนื่องจากไม่ได้เลือกรายวิชาเรียนเอง

13.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

เนื่องจากในปีการศึกษา 2539 ภาคการศึกษาต้น ครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการเกษียณอายุ โรงเรียนจึงไม่ได้ดำเนินการโครงการ และกำลังอยู่ในระหว่างการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

14. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านคันปรัง

14.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนบ้านคันปรัง อำเภอนาหม่อม ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้าน สภาพทางกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม และสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยการสังเกต เนื่องจากครูผู้สอนมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชุมชนบริเวณโรงเรียน เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในที่ดอน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ทำนา และรับจ้างในอำเภอนาทายใหญ่ มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง ประชาชนชาวบ้านที่ประสบผลสำเร็จค่อนข้างดี ในการประกอบอาชีพ คือนายมนัส อโนชัย ซึ่งประกอบอาชีพปลูกมะละกอ และเลี้ยงปลา โดยอาศัยประสบการณ์การลองผิดลองถูก ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ครูผู้สอนจึงได้ดำเนินการในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก เรื่องการปลูกมะละกอ และการเลี้ยงปลาตก ตามสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้การประกอบอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรในชุมชน เนื่องจากครูผู้สอนไม่เห็นด้วยในการที่จะนำองค์ความรู้ ของประชาชนชาวบ้านในเรื่องการจักสาน มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพราะไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม และเศรษฐกิจในปัจจุบันแต่เห็นด้วยหากให้ผู้เรียนเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์เท่านั้น ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากผู้เรียนมีความรับผิดชอบงานมากกว่าระดับชั้นอื่นๆ และสามารถที่จะนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพเสริมได้ เมื่อสำเร็จการศึกษา

ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาปรากฏอยู่ในหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนได้ปรึกษากับผู้บริหาร และกำหนดรายละเอียดกิจกรรมจากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือการสังเกต การศึกษา การอภิปรายและการฝึกปฏิบัติ เป็นกิจกรรม การศึกษานอกสถานที่ การสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน และการปฏิบัติด้วยการเลี้ยงปลา และปลุกมะละกอในโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนยังได้ดำเนินการ ในลักษณะการปรับรายละเอียดเนื้อหา โดยครูผู้สอนปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้าน กำหนดรายละเอียดเนื้อหา ตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน และการศึกษาค้นคว้าของครูผู้สอน โดยจัดทำเป็นเอกสารโครงการขึ้น เนื่องจากมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอน

14.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน ในปีการศึกษา 2537 และ 2538 ผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน คือครูผู้สอนได้ไปศึกษา วิธีการและเทคนิคการเลี้ยงปลา การปลุกมะละกอ จากปราชญ์ชาวบ้าน และนำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียน เนื่องจากปราชญ์ชาวบ้านนำผลผลิตไปขายที่ตลาดในอำเภอหาดใหญ่ โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้ไม่มีเวลาที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนโดยตรง ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดได้แก่ การบรรยาย การนำผู้เรียนไปศึกษาดูงานที่บ่อเลี้ยงปลา และสวนมะละกอของปราชญ์ชาวบ้าน ในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน และการให้ผู้เรียนเลี้ยงปลา ปลุกมะละกอภายในโรงเรียน โดยโรงเรียนใช้งบประมาณโครงการ กศพช. ในการจัดทำบ่อซีเมนต์ และจัดซื้อพันธุ์ปลา อาหารปลา โดยใช้เงินส่วนตัวครูผู้สอนและครูใหญ่ เนื่องจากโรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับโครงการ และระเบียบการเงินเป็นอุปสรรค ส่วนพันธุ์มะละกอ โรงเรียนได้รับความอนุเคราะห์จากปราชญ์ชาวบ้าน ในการวัดผลประเมินผลครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผล โดยสังเกตการปฏิบัติ และการตรวจผลงาน ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศ โดยการสังเกตการสอน สังเกตผล

ผลิต และให้คำแนะนำปรึกษา ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยการประชุมผู้ปกครอง

14.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ครูผู้สอนได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตรพบว่า หลักสูตรประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยสังเกตจากผลผลิตที่ได้ และการขยายผลการเรียนรู้สู่ชุมชน เมื่อชาวบ้านพบว่าโรงเรียนเลี้ยงปลาได้ผลดีจึงเริ่มทดลองเลี้ยงปลาเป็นอาชีพเสริม

14.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ในปีการศึกษา 2539 ภาคการศึกษาต้น โรงเรียนไม่ได้จัดการเรียนการสอนเรื่องการเลี้ยงปลาและการปลุกมะละกอ เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ และโรงเรียนเปลี่ยนผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารไม่เห็นด้วยกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพราะไม่เหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจของประเทศที่จะเป็นประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งผู้เรียนควรได้เรียนรู้เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ การพิมพ์ดีด หรือเรื่องของอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพพนักงานบริษัท หรือพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม

15. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนวัดท่าม่วง

15.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนวัดท่าม่วง อำเภอควนเนียง ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยคณะกรรมการศึกษาของโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ครูใหญ่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการที่เลือกมาจากชาวบ้านในหมู่บ้าน ได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้าน สภาพกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน และสภาพความต้องการของชุมชน โดยการสังเกต ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

พบว่า ชุมชนบริเวณโรงเรียนมีภูมิประเทศติดกับทะเลสาบสงขลา ทำให้สภาพของดินเป็นดินเค็ม ปลูกพืชไม่ได้ผลดีนัก ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์และรับจ้าง มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง ปราชญ์ชาวบ้านที่พบในชุมชน คือ นายธร แทนสวัสดิ์ ซึ่งมีความรู้ในเรื่องการเลี้ยงสัตว์ คณะกรรมการศึกษา จึงได้ลงมติให้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในเรื่องการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ซึ่งมีความเหมาะสมกับสภาพของชุมชน และเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีราคาดี จำหน่ายง่าย โดยครูผู้สอนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก เรื่องการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ตามสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน และความต้องการของชุมชน ในระดับชั้น ป.5-6 ซึ่งผู้เรียนโตพอที่จะเดินทางไปศึกษาหาความรู้ ที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้านได้อย่างปลอดภัย เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้ ไปใช้ในการประกอบอาชีพ เมื่อสำเร็จการศึกษา โดยได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาเรื่องการเลี้ยงไก่มีปรากฏอยู่ในหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนได้ปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้านกำหนดรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรคือ กิจกรรมการสังเกต การรวบรวมข้อมูล การศึกษา การอภิปราย การรายงาน และการฝึกปฏิบัติ เป็นกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากการสอบถามผู้ปกครอง ชาวบ้าน และปราชญ์ชาวบ้าน การบรรยาย การสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน การศึกษาดูงานที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้าน และการปฏิบัติ โดยการเลี้ยงไก่ภายในโรงเรียน นอกจากนั้นยังได้ดำเนินการในลักษณะการปรับรายละเอียดเนื้อหา ซึ่งครูผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาบางส่วน โดยการศึกษาจากเอกสารของปศุสัตว์อำเภอ เกษตรอำเภอ และได้จัดทำเป็นโครงการสอนขึ้น เนื่องจากภาระงานมาก ไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอน สำหรับเนื้อหาอีกส่วนหนึ่งปราชญ์ชาวบ้านจะเป็นผู้กำหนดตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน

14.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะให้ผู้เรียนไปเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านในช่วงเรียนวันอังคาร 1 ชั่วโมง โดยครูผู้สอนจะกำหนดขอบข่ายเนื้อ

หาและนำเอกสารการเลี้ยงไก่จากบุคคลที่อำเภอ เกษตรอำเภอ ให้ปราชญ์ชาวบ้านใช้ประกอบการสอน ซึ่งกิจกรรมที่ปราชญ์ชาวบ้านจัดได้แก่ การบรรยาย โดยนำผู้เรียนไปศึกษาจากสถานที่จริง คือ คอกไก่ของปราชญ์ชาวบ้าน การสาธิต และการให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง ซึ่งส่วนใหญ่ต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมมากกว่าที่กำหนด เมื่อถึงชั่วโมงเรียนวันศุกร์ ครูผู้สอนจะให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้ที่ได้รับจากการถ่ายทอดของปราชญ์ชาวบ้าน มารายงานและร่วมกันอภิปราย สรุปข้อความรู้ที่ได้รับ โดยใช้เทคนิคการใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวนข้อความรู้ที่ได้รับจากการถ่ายทอดจากปราชญ์ชาวบ้าน และใช้เทคนิคการเสริมแรงทางบวก ด้วยการชมเชย เมื่อผู้เรียนตอบคำถามได้ถูกต้อง นอกจากนั้นครูผู้สอนยังให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติการเลี้ยงไก่ที่โรงเรียน ด้วยการจัดเวรการให้อาหารไก่ การทำความสะอาดโรงเรือน โดยได้รับความอนุเคราะห์ไม้สำหรับ ทำโรงเรือนจากชาวบ้าน พันธุ์ไก่จัดหาโดยให้ผู้เรียนนำมาจากครอบครัว ส่วนอาหารไก่ ส่วนหนึ่งได้แก่ ปลายข้าว ข้าวเปลือก จัดหาโดยให้ผู้เรียนนำมาจากครอบครัว ได้จากอาหารที่เหลือจากโครงการอาหารกลางวัน และจัดซื้อโดยใช้งบประมาณโครงการอาหารกลางวัน เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณสำหรับโครงการ และระเบียบการเงินเป็นอุปสรรค ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผลโดยการสังเกตการปฏิบัติ การอภิปราย การรายงาน และตรวจผลงานประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศโดยการสังเกตการสอนสังเกตผลงานและให้คำแนะนำปรึกษา ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ครูผู้สอนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างไม่เป็นทางการ โดยการพูดคุยกับชาวบ้านเป็นกลุ่มย่อยและการบอกเล่าของกรรมการศึกษา ซึ่งชาวบ้านบางส่วนยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

14.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ครูผู้สอนได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตร พบว่า หลักสูตรประสบผลสำเร็จดีพอสมควร โดยสังเกตจากความสนใจ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติของ

ผู้เรียน และผลผลิตที่ได้คือ ใก่มีน้ำหนัคดี และจำหน่ายได้กำไร

14.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

16. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านป่ายาง

16.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนบ้านป่ายาง กิ่งอำเภอบางกล่ำ ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ในด้านสภาพทางกายภาพ สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยการสังเกตและการสอบถามอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชุมชนในบริเวณโรงเรียนเป็นชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในที่ดอน ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง สภาพภูมิปัญญาชาวบ้านที่พบในชุมชน คือ มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้าน ทำหน่อไม้อัดปื๊บจำหน่าย เนื่องจากในชุมชนมีไม้ไผ่มาก

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ครูผู้สอนจึงได้ดำเนินการในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก เรื่องการถนอมอาหาร คือการทำหน่อไม้อัดปื๊บ ตามสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพโดยใช้ทรัพยากรในชุมชน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนได้ โดยได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาปรากฏอยู่ในหลักสูตร โดยครูผู้สอนได้กำหนดรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การศึกษา การสาธิตของครู การอภิปราย และการฝึกปฏิบัติ เป็นกิจกรรม การบรรยายของครูผู้สอน การสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน และการให้ผู้เรียนปฏิบัติในโรงเรียน นอกจากนั้นยังได้ดำเนินการพัฒนา

หลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะการบรรยายละเอียดเนื้อหาโดยครูผู้สอนได้ไปปรึกษากับ
ปราชญ์ชาวบ้าน เรื่องขั้นตอนการทำ และจัดทำเป็นแผนการสอนระดับบทรียนและ
ใบงานขึ้น

16.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนได้ไปศึกษาขั้นตอนและเทคนิค
การทำจากปราชญ์ชาวบ้าน โดยการติดต่อเป็นการส่วนตัว และนำความรู้ที่ได้มา
ถ่ายทอดให้กับผู้เรียนโดยการบรรยาย และเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาสาธิตในบาง
ขั้นตอนที่ครูผู้สอนไม่ชำนาญ เช่น การมัดกรี เป็นต้น และให้ผู้เรียนปฏิบัติภายใน
โรงเรียน โดยครูฝ่ายวัสดุจะจัดซื้อ ปิ๊ป หัวแรง และมัดกรี โดยใช้งบประมาณ
ของโรงเรียน ส่วนหน่อไม้ จัดหาโดยให้ผู้เรียนนำมาจากชุมชน ในการวัดผล
ประเมินผล ครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผล โดยการสังเกตการปฏิบัติ การตรวจ
ผลงาน และทดสอบโดยใช้แบบทดสอบที่จัดทำโดยครูผู้สอน ประเมินผลโดยใช้
เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ ในปีการศึกษา 2539 ภาคการศึกษาต้น โรงเรียนยัง
ไม่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากฝนไม่ตกตามฤดูกาล ทำให้ปริ-
มาณหน่อไม้มีน้อย สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการ
นิเทศโดยการสังเกตการสอน สังเกตผลงาน และการให้คำแนะนำปรึกษา
ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ครูผู้สอนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดย
การประชุมผู้ปกครอง และการบอกเล่าของนักเรียน

16.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตร

16.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

17. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนวัดป่าขาด

17.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนวัดป่าขาด อำเภอสิงหนคร ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยผู้บริหารซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้าน สภาพทางกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน และสภาพแนวโน้มของการพัฒนา โดยการสังเกต และสอบถามอย่างไม่เป็นทางการจากชาวบ้านในช่วงหลังเลิกเรียนและช่วงพักกลางวัน เนื่องจากผู้บริหารไม่ได้อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า โรงเรียนวัดป่าขาดตั้งอยู่ในชุมชนที่มีภูมิประเทศติดกับทะเลสาบสงขลา ในอดีตชาวบ้านส่วนใหญ่ซึ่งประกอบอาชีพประมงและทำนา มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำ แต่หลังจากจังหวัดสงขลาได้ขยายตัวการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม และมีการใช้เทคโนโลยีในการทำประมงมากขึ้น ทำให้สัตว์น้ำมีปริมาณลดลง และทะเลสาบสงขลาเริ่มมีสภาพเสื่อมโทรม มีความตื้นเขินปีละประมาณ 3 เซนติเมตร ทำให้บริเวณชายฝั่งเริ่มมีสภาพเป็นพรุ ชาวบ้านทำการประมงลำบากขึ้น รายได้จากการทำประมงจึงลดลง ส่วนการทำนา มีการทำน้อยลงเนื่องจากขาดแคลนแรงงานลงทุนสูง และราคาผลผลิตตกต่ำ ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านจึงยากจนลง ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมเจริญเติบโตขึ้น ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนการประกอบอาชีพโดยผู้หญิงวัยทำงานในชุมชนส่วนใหญ่ จะหันไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอหาดใหญ่ และอำเภอสงขลา ส่วนผู้ชายจะหันไปประกอบอาชีพรับจ้างมากขึ้น

จากสภาพการณดังกล่าว จะนำไปสู่สภาวะล่มสลายของครอบครัวและชุมชนเกษตรกรรม ผู้บริหารจึงได้ร่วมมือกับเกษตรอำเภอ ส่งเสริมให้ชาวบ้านทำไร่นาสวนผสมขึ้นในปี พ.ศ. 2536 เพื่อให้ชาวบ้านสามารถประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนได้ โดยเกษตรอำเภอให้การสนับสนุนพันธุ์พืชและค่าชุดไถ จำนวน 2 ไร่ ชาวบ้านส่วนหนึ่งจึงเริ่มหันมาทำไร่นาสวนผสม เมื่อโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ

พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้านในปีการศึกษา 2537 จึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเกษตร เรื่องการทำไร่นาสวนผสม และการทำยาปราบศัตรูพืชด้วยสมุนไพร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรในชุมชน สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้เมื่อสำเร็จการศึกษา โดยได้รับความร่วมมือจากปราชญ์ชาวบ้าน คือ นายสุชาติ ธรรมโชติ เกษตรกรระดับชาติ ซึ่งประกอบอาชีพทำไร่นาสวนผสม และเป็นผู้คิดค้นวิธีการทำยาปราบศัตรูพืชด้วยสมุนไพร

ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาปรากฏอยู่ในหลักสูตรโดยผู้บริหารได้ปรับรายละเอียดกิจกรรม จากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การสาธิตของครู การอภิปราย การรายงาน และการปฏิบัติเป็นกิจกรรมการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากการสอบถามผู้ปกครองชาวบ้านและปราชญ์ชาวบ้าน และการสาธิตโดยปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 สามารถเดินทางไปสอบถามจากชาวบ้าน และปราชญ์ชาวบ้านได้สะดวกกว่าระดับชั้นอื่น ๆ และโรงเรียนยังได้ดำเนินการในลักษณะการปรับรายละเอียดเนื้อหา โดยครูผู้สอนปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้าน เกี่ยวกับการทำไร่นาสวนผสม และการทำยาปราบศัตรูพืชด้วยสมุนไพร โดยจัดทำเป็นเอกสารโครงการขึ้น เนื่องจากมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอนและระเบียบการเขียนแผนการสอนเป็นอุปสรรค

นอกจากนั้น โรงเรียนยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย วิชานาฏศิลป์ เรื่องการรำโนราห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ตามความสนใจของผู้เรียน ในลักษณะของกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนสืบทอดศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ของชุมชนไว้ ซึ่งได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาปรากฏอยู่ในหลักสูตร โดยผู้บริหารได้กำหนดรายละเอียดกิจกรรมจากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ การสังเกต การฝึกปฏิบัติ เป็นกิจกรรมการสาธิตของปราชญ์

ชาวบ้าน การปฏิบัติตามปราชญ์ชาวบ้าน และยังได้ดำเนินการในลักษณะการปรับรายละเอียดย่อย โดยให้ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้กำหนดรายละเอียดย่อย ตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน และยังไม่ได้จัดทำแผนการสอน เนื่องจากครูผู้สอนไม่มีความรู้ในเนื้อหาเรื่องการร่วมโนราห์ ส่วนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะอื่น โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากมีขั้นตอนและระเบียบยุ่งยากในการจัดทำ อีกทั้งผู้บริหารซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการมีภาระงานมาก ไม่สามารถจัดทำได้

17.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง การทำไร่นาสวนผสม และการทำยาปราบศัตรูพืชด้วยสมุนไพร ผู้ที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน คือ ผู้บริหาร ซึ่งจบการศึกษาด้านเกษตรกรรม ได้ไปศึกษาวิธีการทำไร่นาสวนผสมและการทำยาปราบศัตรูพืช จากปราชญ์ชาวบ้านคือ นายสุชาติ ธรรมโชติ ในช่วงนอกเวลาราชการ และขอความร่วมมือในการให้ความรู้ด้วยการอธิบายและสาธิตให้กับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนมาสอบถาม ซึ่งกิจกรรมที่จัดในเรื่องการทำไร่นาสวนผสม ได้แก่ การบรรยายของครูผู้สอน การให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน การรายงาน การอภิปราย และการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ เช่น การให้ผู้เรียนนำเมล็ดมะม่วงพันธุ์พื้นเมืองจากต้นมะม่วงในวัดไปปลูกที่บ้านเพื่อใช้ติดตามพันธุ์ เป็นต้น ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องการทำยาปราบศัตรูพืชด้วยสมุนไพร ได้แก่ การให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากการสอบถามปราชญ์ชาวบ้าน การรายงาน และการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ ในบริเวณลานวัดและใต้ต้นไม้ ซึ่งวัสดุฝึกปฏิบัติได้แก่ ใบสาบเสือ ใบสะเดา ตะไคร้หอม จัดหาโดยให้ผู้เรียนนำมาจากชุมชน และจัดซื้อยาฉุนโดยใช้เงินส่วนตัวครู ส่วนครกที่ใช้ตำ โรงเรียนได้รับความอนุเคราะห์จากปราชญ์ชาวบ้าน ในการวัดผลประเมินผลครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผลโดยการสังเกตการปฏิบัติ การรายงาน การอภิปราย และการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบที่จัดทำโดยครูผู้สอน ประเมินผลโดยให้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ ซึ่งในปีการศึกษา 2539 ภาคการศึกษาดั้น โรงเรียนยังไม่ได้จัดการเรียนการสอน เรื่องนี้เนื่องจากมีกิจกรรมกีฬา

ส่วนการจัดการเรียนการสอน เรื่อง การร่ำมนิราห์ ผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน คือ ประชาชนชาวบ้าน ซึ่งผู้บริหารได้ไปติดต่อเป็นการส่วนตัว เพื่อขอความร่วมมือในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บ้านของประชาชนชาวบ้าน เวลาประมาณ 18.00-20.00 น. ซึ่งกิจกรรมที่จัดได้แก่การสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติตามประชาชนชาวบ้าน โดยใช้เครื่องดนตรีของประชาชนชาวบ้าน ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนจะดำเนินการวัดผล โดยการสังเกตการปฏิบัติ ประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ ซึ่งในปีการศึกษา 2539 โรงเรียนยังไม่ได้จัดการเรียนการสอนเรื่องนี้ เนื่องจากประชาชนชาวบ้านไม่มีเวลา สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศโดยการสังเกตการสอน และให้คำแนะนำปรึกษา ส่วนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ผู้บริหารดำเนินการโดยการประชุมผู้ปกครอง

17.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ผู้บริหารได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตรพบว่า ในเรื่องการทำไร่นาสวนผสม และการทำยาปราบศัตรูพืชด้วยสมุนไพร หลักสูตรประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยการสังเกตผลการปฏิบัติซึ่งผู้เรียน สามารถทำยาปราบศัตรูพืชได้ และโดยการสอบถาม การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวันของผู้เรียน ส่วนเรื่อง การร่ำมนิราห์ พบว่า หลักสูตรประสบผลสำเร็จพอสมควร โดยสังเกตจากผลการปฏิบัติของผู้เรียนที่สามารถร่ำมนิราห์ได้

17.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

18. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านคันสำน

18.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

โรงเรียนบ้านคันสำน กิ่งอำเภอลองหอยโข่ง ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยคณะครูได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้านสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน สภาพสังคม และวัฒนธรรม โดยการสังเกตเนื่องจากคณะครูมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า ชุมชนบริเวณโรงเรียนเป็นชุมชนที่มีคณะหนังตลุง และคณะมโนราห์ เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่มีบรรพบุรุษเป็นนายหนังตลุง และมโนราห์ จึงเรียกได้ว่า ชุมชนนี้เป็นแผ่นดินของศิลปิน ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นคณะครูไม่มีเวลาศึกษาข้อมูลพื้นฐานอื่นๆ เนื่องจากศึกษานิเทศก์จังหวัดเร่งให้ดำเนินการ คณะครูจึงได้ดำเนินการในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย วิชานาฏศิลป์ เรื่องการแสดงพื้นเมือง คือ การรำมโนราห์ ตามความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสืบทอดศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน โดยได้ดำเนินการในลักษณะของการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม เนื่องจากเนื้อหาปรากฏอยู่ในหลักสูตร ซึ่งคณะครูได้ปรับรายละเอียดกิจกรรมจาก กิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ การสังเกต การปฏิบัติ การสาธิตของครู เป็นกิจกรรม การสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน และการปฏิบัติตามปราชญ์ชาวบ้าน โดยปราชญ์ชาวบ้านจะเป็นผู้กำหนดรายละเอียดเนื้อหาตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน ส่วนการแสดงหนังตลุงโรงเรียนไม่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องนี้ เนื่องจากมีความยาก ต้องใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติมาก

นอกจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องการรำมโนราห์ โรงเรียนยังได้ดำเนินการในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก เรื่องการจักสาน เนื่องจากในชุมชนมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ ความสามารถในเรื่องนี้ ซึ่งได้ดำเนินการในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะผู้เรียนมีปริมาณน้อย สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ง่าย และสะดวกในการควบคุมชั้น เนื่องจากปราชญ์ชาวบ้านมีอายุมาก โดยได้ดำเนินการในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรม

เสริม เพราะเนื้อหาเรื่องการจัดสวนมีปรากฏอยู่ในหลักสูตร ซึ่งคณะครูได้ดำเนินการปรับรายละเอียดกิจกรรมจากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การสาธิตของครู และการฝึกปฏิบัติ เป็นกิจกรรมการสาธิตของปราชญ์ชาวบ้าน และการปฏิบัติตามปราชญ์ชาวบ้าน โดยปราชญ์ชาวบ้านจะเป็นผู้กำหนดรายละเอียดเนื้อหา ตามองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน และคณะครูได้จัดทำเป็นเอกสารโครงการขึ้น เนื่องจากไม่มีความรู้ในเนื้อหา ซึ่งเป็นองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน จึงไม่สามารถจัดทำแผนการสอนได้

18.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง การร่ำมนิราห์ ในปีการศึกษา 2537 และ 2538 ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน คือปราชญ์ชาวบ้าน (มโนราห์ ทิพย์ กุลประสิทธิ์) ซึ่งเป็นผู้สืบทอดการร่ำมนิราห์ลงครูที่เก่าแก่ ที่ใช้ในพิธีกรรม เพื่อสืบทอดทายาททางมโนราห์ อันเป็นการเชื่อมโยงระหว่างวิญญานบรรพบุรุษเชื้อสายมโนราห์ กับลูกหลานหรือบุคคลทั่วไป โดยคณะครูได้ไปติดต่อขอความร่วมมือจากปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้าน ช่วงเวลาประมาณ 18.00 - 20.00 น. แต่เนื่องจากปราชญ์ชาวบ้านไม่ค่อยมีเวลา ในปีการศึกษา 2539 ซึ่งได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในวันอาทิตย์ เวลาประมาณ 9.00 - 12.00 น. ที่โรงเรียน โดยมีนักเรียนที่สนใจจำนวน 8 คน กิจกรรมการเรียนการสอนที่ปราชญ์ชาวบ้านจัดได้แก่ การสาธิตท่ารำต่าง ๆ ตั้งแต่ท่าออก (ท่ารำออกจากโรงมโนราห์มาหน้าเวที) ท่ารำแม่บท 12 ท่า และท่ารำกาศโรง (ท่ารำไหว้ครู) พร้อมทั้งอธิบายท่ารำ และให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามทีละท่า แล้วจึงฝึกทักษะโดยการเปิดเสียงดนตรีจากเทปบันทึกเสียง ปราชญ์ชาวบ้านจะสาธิตท่ารำ และให้ผู้เรียนปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนจะดำเนินการวัดผลโดยการสังเกตการปฏิบัติ และประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์

ส่วนการจัดการเรียนการสอน เรื่องการจัดสวน ในปีการศึกษา 2537 ปราชญ์ชาวบ้านที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน คือ นายคงเพชร มีอายุ 70

ปี อาชีพรับจ้างรายวันและจักษานเป็นงานอดิเรก ซึ่งคณะครูได้ไปติดต่อกับ ปรากฏชาวบ้านเป็นการส่วนตัว เพื่อขอความร่วมมือในการถ่ายทอดความรู้ให้กับ ผู้เรียน และให้ค่าตอบแทน ในรูปแบบค่าตอบแทนวิทยากร เนื่องจากปรากฏมี ฐานะค่อนข้างยากจนโดยการเรียไรเงินจากครูในโรงเรียน เพราะไม่ได้รับการ อนุมัติค่าตอบแทนวิทยากรจากศึกษานิเทศก์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะดำเนินการในโรงเรียน ช่วงเย็นวันจันทร์ โดยปรากฏชาวบ้านจะสาธิตและให้ ผู้เรียนปฏิบัติตาม ผู้เรียนจะจัดหาใบเตย ไม้ไผ่มาจากชุมชน และนำมีดมาจาก ครอบครัว ซึ่งครูผู้สอนจะทำหน้าที่ดูแลการปฏิบัติของผู้เรียน และควบคุมชั้น ในบาง ครั้งจะมีปรากฏชาวบ้านอีกท่าน คือ นายล้อม ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนและมีความรู้ใน เรื่องนี้พอสมควร จะมาช่วยสอนเมื่อมีเวลาว่าง ในการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอน ได้ดำเนินการวัดผลโดยการสังเกตการปฏิบัติ และตรวจผลงาน ประเมินผลโดย ใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ สำหรับการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหาร ได้ดำเนินการนิเทศ โดยการสังเกตการสอน และการให้คำแนะนำปรึกษา ส่วน การประชาสัมพันธ์หลักสูตร ครูผู้สอนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดย การประชุมผู้ปกครอง

18.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

คณะครูได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตรพบว่า ในเรื่องการร่ำโนราห์ หลักสูตรประสบผลสำเร็จดี โดยสังเกตจากการปฏิบัติของผู้เรียน เมื่อแสดงตาม โอกาสต่างๆ ส่วนเรื่องการจักษาน หลักสูตรไม่ประสบผล โดยสังเกตจากผลงาน และการปฏิบัติของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากกิจกรรมบาง กิจกรรม เช่น การจักษอก มีความยากและใช้เวลาเรียนมาก

18.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ในปีการศึกษา 2539 ภาคการศึกษาต้น คณะครูได้ดำเนินการปรับปรุง แก้ไขหลักสูตร โดยไม่ได้จัดการเรียนการสอน เรื่อง การจักษาน และกำลังอยู่ใน ระหว่างศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เนื่องจากคณะครูไม่เข้าใจ เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน อย่างแท้จริง

ตอนที่ 3 สรุปและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
ของโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน

3.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

ตารางที่ 7 สรุปและเปรียบเทียบโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยภูมิปัญญาชาวบ้านของโรงเรียน

โครงการ	โรงเรียน													จำนวน (N = 18)	ร้อยละ			
	วัดสามคอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมพ้อ	บ้านทุ่งปรือ	วัดแก้วป่า	วัดอุตุ	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพ	บ้านคูคต	วัดบ้านลุ่ม	บ้านโคกตก	บ้านทับโคก	บ้านแหลมปอต่อ			บ้านต้นปริง	วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง
หลักการ/แนวคิด																		
การศึกษาเพื่อการพัฒนา แบบยั่งยืน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	15
การศึกษาเพื่อการอนุรักษ์ วัฒนธรรม							/					/					/	3
วัตถุประสงค์																		
เพื่อให้เรียนรู้การ ประกอบอาชีพโดย ใช้ทรัพยากรในชุมชน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	12
เพื่อให้สืบทอดศิลป วัฒนธรรมของชุมชน	/		/			/	/	/	/			/				/	/	9
เพื่อให้เรียนรู้วิธีการแสวง หาความรู้	/				/				/							/		4
เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการ อนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ						/			/		/							3

โรงเรียนส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 83.3 ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยมีหลักการ/แนวคิด คือ การศึกษาเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน และโรงเรียนบางโรงเรียนได้ดำเนินการโครงการโดยมีหลักการ/แนวคิด คือ การศึกษาเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 16.7 ทั้งนี้โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการโครงการโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้การประกอบอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 66.7 และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ตามลำดับ นอกจากนี้โรงเรียนบางโรงเรียนยังได้ดำเนินการโครงการโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ คิดเป็นร้อยละ 22.2 และมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 16.7

โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 72.2 ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยมีผู้รับผิดชอบคือ ครูผู้สอน ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียนดำเนินการศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรม และสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน ในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 100.0 ศึกษาสภาพเศรษฐกิจของชุมชนคิดเป็นร้อยละ 94.4 ศึกษาสภาพทางกายภาพของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 55.6 ตามลำดับ ส่วนข้อมูลที่โรงเรียนบางโรงเรียนศึกษา คือ สภาพความพร้อมของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 27.8 และสภาพความต้องการของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 11.1 โรงเรียนทุกโรงเรียนดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการสังเกต คิดเป็นร้อยละ 100.0 โดยการสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 55.6

ตารางที่ 9 สรุปและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ
โรงเรียน

การกำหนดแนวทางพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น	โรงเรียน														จำนวน (N = 18)	ร้อยละ				
	วัดสามกอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมฟ้า	บ้านทุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดตุษุด	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพ	บ้านอุคคคีสิทธิ์	วัดบ้านลุ่ม	บ้านโคกคก	บ้านทับโคบ	บ้านแหลมบ่อท่อ	บ้านต้นปริง			วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง	วัดป่าขาด	บ้านต้นสำน
ผู้รับผิดชอบ																		(N=18)		
ครูผู้สอน	/	/		/			/		/	/	/	/	/		/			10	55.6	
ผู้บริหาร			/				/		/							/		4	22.2	
คณะครู						/											/	2	11.1	
คณะกรรมการศึกษา					/									/				2	11.1	
กลุ่มประสบการณ์																		(N=16)		
สปช.						/			/	/								3	18.7	
สสน.(นาฏศิลป์)	/															/	/	3	18.7	
กพอ.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	15	93.7	
งานบ้าน							/	/										(N=15)	2	13.3
งานเกษตร			/	/				/										3	20.0	
งานเลือก	/	/			/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	13	86.7	
รายวิชา																		(N=3)		
วิทยาศาสตร์					/													1	33.3	
เกษตร		/		/														1	33.3	
เลือกเสรี					/													2	66.7	
เกณฑ์																		(N=18)		
สภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/		/	/	/	/	/	/	16	88.9	
แนวโน้มการพัฒนา	/	/	/		/				/									4	22.2	
ความสะดวก		/		/							/							3	16.7	

ตารางที่ 9 (ต่อ)

การกำหนดแนวทางพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น	โรงเรียน													จำนวน (N = 18)	ร้อยละ				
	วัดสามกอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมพ้อ	บ้านทุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดตุตุต	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพ	บ้านคูทกดีสิทธิ์	วัดบ้านส้ม	บ้านโคกตก	บ้านทับโคบ	บ้านแหลมบ่อท่อ			บ้านต้นปริง	วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง	วัดป่าขาด
ระดับชั้น																		(N=16)	
ป.1	/		/		/				/	/						/	/	7	43.8
ป.2	/		/		/				/	/						/	/	7	43.8
ป.3	/		/		/				/	/						/	/	7	43.8
ป.4	/		/		/				/	/						/	/	7	43.8
ป.5	/		/		/	/	/		/	/	/	/		/	/	/	/	13	81.3
ป.6	/		/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	16	100.0
																		(N=3)	
ม.1					/													1	33.3
ม.2		/		/	/													3	100.0
ม.3					/													1	33.3
เกณฑ์การเลือกระดับชั้น																		(N=18)	
พัฒนาการผู้เรียน	/		/		/	/		/			/	/	/	/	/	/	/	12	66.7
วัดดูประสงค์	/		/		/			/	/	/			/	/	/	/		10	55.6
ความสะดวกของครู		/		/			/											3	16.7
ความสนใจของผู้เรียน	/														/	/		3	16.7
ปริมาณนักเรียน												/				/		2	11.1

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 55.6 ดำเนินการกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีผู้รับผิดชอบ คือ ครูผู้สอน ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 93.7 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 100.0 และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 81.3 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาส่วนใหญ่ ดำเนินการในวิชาเลือกเสรี คิดเป็นร้อยละ 66.7 และดำเนินในวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาเกษตร ในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 33.3 โดยโรงเรียนทุกโรงได้ดำเนินการในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 100.0 ในการเลือกกลุ่มประสบการณ์/รายวิชา โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.9 พิจารณาจากสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่วนการเลือกระดับชั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ พิจารณาจากพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 66.7 และพิจารณาจากจุดประสงค์ของหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 55.6 ตามลำดับ

สำหรับลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนทุกโรงดำเนินการ โดยการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม และปรับรายละเอียดเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 100.0 โดยพิจารณาจากความสะดวกในการดำเนินงาน และความสอดคล้องของเนื้อหาในหลักสูตรกับสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่วนปัญหาหรืออุปสรรคในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 83.3 ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค

การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	โรงเรียน																		จำนวน (N = 18)	ร้อยละ
	วัดสามกอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมพ้อ	บ้านหุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดอุซูด	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพ	บ้านคูศักดิ์สิทธิ์	วัดบ้านลุ่ม	บ้านโคกตก	บ้านทับโคบ	บ้านแหลมบ่อท่อ	บ้านต้นปริง	วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง	วัดป่าขาด	บ้านต้นसान		
ผู้รับผิดชอบ																				
ครูผู้สอน	/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	13	72.2
ผู้บริหาร								/									/		2	11.1
คณะครู			/						/									/	3	16.7
คณะกรรมการศึกษา					/														1	5.6
ชนิดของกิจกรรมที่รับ																				
การปฏิบัติ	/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	17	94.4
การสาธิต	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	16	88.9
การศึกษานอกสถานที่		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	8	44.4
การบรรยาย		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	8	44.4
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	/			/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	6	33.3
การนิเทศทางการ		/			/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	2	11.1
การแสดงผลบทบาทสมมุติ					/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	2	11.1

โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 72.2 ดำเนินการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีผู้รับผิดชอบคือ ครูผู้สอน ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ปรับกิจกรรมเป็นกิจกรรมการปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 94.4 และเป็นกิจกรรมการสาธิต คิดเป็นร้อยละ 88.9 โดยครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 44.4 ครูผู้สอนปรึกษากับผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 22.2 และโดยการประชุมคณะครู คิดเป็นร้อยละ 16.7 ตามลำดับ ทั้งนี้ ประชาชนชาวบ้านส่วนใหญ่จะไม่มีส่วนร่วมในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 83.3 และโรงเรียนทุกโรงเรียนไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค ในการปรับกิจกรรม

โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.9 ดำเนินการปรับรายละเอียดเนื้อหา โดยมีผู้รับผิดชอบคือ ครูผู้สอน รองลงมา คือ ประชาชนชาวบ้าน คิดเป็นร้อยละ 44.4 ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ปรับรายละเอียดเนื้อหา โดยครูผู้สอนปรึกษากับประชาชนชาวบ้าน คิดเป็นร้อยละ 72.2 และประชาชนชาวบ้านเป็นผู้กำหนดเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 38.9 โดยโรงเรียนทุกโรงเรียนไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค ในการปรับรายละเอียดเนื้อหา

โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.8 ดำเนินการจัดบุคลากร โดยมีผู้รับผิดชอบคือ ครูผู้สอน ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียน จัดบุคลากรโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ คิดเป็นร้อยละ 100.0 และพิจารณาจากความร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 38.9 ทั้งนี้ ประชาชนชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถ ในด้านเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 61.1 และมีความรู้ความสามารถ ในด้านศิลปกรรม คิดเป็นร้อยละ 33.3 โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดบุคลากร

ตารางที่ 13 สรุปและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการเตรียมบุคลากร

การเตรียมบุคลากร	โรงเรียน														จำนวน (N = 18)	ร้อยละ				
	วัดสามกอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมทอง	บ้านทุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดภูเขา	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองงาเพา	บ้านตุ๊กตาลีไธ	วัดบ้านลุ่ม	บ้านโคกตก	บ้านทับโคบ	บ้านแหลมบ่อท่อ	บ้านต้นปริง			วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง	วัดป่าขาด	บ้านต้นสำเภา
ผู้รับผิดชอบ																			17	94.4
	ครูผู้สอน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/		
ผู้บริหาร					/												/			
วิธีการเตรียมบุคลากร																				
การพูดคุยส่วนตัว	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	18	100.0
การประชุม					/														1	5.6
การเผยแพร่ทางเอกสาร														/					1	5.6
ปัญหา																				
มี																			-	0.0
ไม่มี	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	18	100.0

โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.4 ดำเนินการเตรียมบุคลากร โดยมีผู้รับผิดชอบ คือ ครูผู้สอน ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียนดำเนินการ โดยการพูดคุยส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 100.0 และโรงเรียนบางโรงเรียน ดำเนินการโดยการประชุม การเผยแพร่ทางเอกสาร ในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 5.6 โดยโรงเรียนทุกโรงเรียน ร้อยละ 100.0 ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค ในการเตรียมบุคลากร

โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 72.2 บริหารและบริการวัสดุหลักสูตร โดยมีผู้รับผิดชอบ คือ ครูผู้สอน ซึ่งวัสดุหลักสูตรที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดบริการ คือ วัสดุฝึกปฏิบัติด้านเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 64.7 ด้วยการจัดหาโดยให้ผู้เรียน นำมาจากครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 61.1 การจัดหาโดยให้ผู้เรียนนำมาจากชุมชน และการจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 38.9 โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.9 มีปัญหาหรืออุปสรรค เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ

โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.4 ดำเนินการบริการหลักสูตรโดยมีผู้รับผิดชอบคือ ครูผู้สอน ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกที่โรงเรียนส่วนใหญ่ จัดบริการคือ สถานที่ปฏิบัติกิจกรรมภายในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 88.9 โดยการจัดเตรียมโดยครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 77.8 และการติดต่อเป็นการส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 61.1 ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.4 ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค

โรงเรียนร้อยละ 50.0 ได้ดำเนินการจัดทำแผนการสอน และ
โรงเรียนร้อยละ 50.0 ไม่ได้ดำเนินการจัดทำ โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ
55.6 มีปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดทำแผนการสอน ซึ่งร้อยละ 80.0 มีปัญหา
เนื่องจากครูผู้สอนมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอน สำหรับการ
จัดทำเอกสารอื่น นอกจากแผนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.7
ได้ดำเนินการจัดทำ โดยจัดทำเอกสารโครงการ

โรงเรียนทุกโรงเรียน ได้ดำเนินการจัดสื่อการเรียนการสอน โดยมีผู้รับผิดชอบคือ ครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 100.0 ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียน จัดสื่อการเรียนการสอน ประเภทของจริงและวจนสัญลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 100.0 โดยได้มาจากปราชญ์ชาวบ้านคิดเป็นร้อยละ 72.2 จากโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.1 และจากผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 55.6 ด้วยการจัดหาโดยให้ผู้เรียนนำมาจากครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 61.1 การจัดหาโดยให้ผู้เรียนนำมาจากชุมชน และการจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 38.9 โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.9 มีปัญหาหรืออุปสรรค เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ

ตารางที่ 18 (ต่อ)

การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	โรงเรียน														จำนวน (N = 18)	ร้อยละ				
	วัดสามกอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมทอง	บ้านทุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดอุตุ	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพ	บ้านคูคดคีสิทธิ์	วัดบ้านดุม	บ้านโคกคด	บ้านทับโคบ	บ้านแหลมบ่อท่อ	บ้านต้นปริง			วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง	วัดป่าขาด	บ้านต้นสำน
วิธีสอนที่ใช้															(N=18)					
แบบสาธิต	/	/	/	/	/	/	/	/	/		/		/	/	/	/	/		16	88.9
แบบบรรยาย	/	/	/	/	/	/				/	/	/		/	/	/	/		13	72.2
แบบศึกษานอกสถานที่		/		/	/	/				/	/	/		/	/	/	/		8	44.4
แบบอภิปราย	/					/				/		/		/		/	/		6	33.3
แบบแก้ปัญหา	/				/				/							/	/		4	22.2
แบบใช้บทบาทสมมุติ						/				/									2	11.1
เทคนิคการสอนที่ใช้															(N=6)					
การเสริมแรงทางบวก	/					/	/	/						/					5	83.3
การใช้คำถาม	/					/	/	/						/					4	66.7
การสาธิต							/	/									/		3	50.0
การบรรยาย						/													1	16.7
ปัญหา															(N=18)					
ไม่มี					/					/	/	/							4	22.2
มี	/	/	/	/		/	/	/	/				/	/	/	/	/	/	14	77.8
ปัญหาไม่มีเวลา															(N=14)					
กิจกรรมใช้เวลามาก	/			/			/	/	/				/		/	/	/		8	57.1
กิจกรรมใช้เวลาไม่มาก							/	/	/					/	/	/	/		6	42.8
เวลาเรียนมีน้อย			/		/			/								/	/		4	28.6
ครูภาระงานมาก		/						/											2	14.3
ปราชญ์เสียชีวิต				/									/						2	14.3
กิจกรรมยากเกินไป																	/		1	7.1
นักเรียนไม่สนใจ												/							1	7.1

โรงเรียนส่วนใหญ่ ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมี ผู้รับผิดชอบ คือ ครูผู้สอน เป็นร้อยละ 88.9 รองลงมาคือ ปราชญ์ชาวบ้าน คิดเป็นร้อยละ 44.4 ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอน ที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัด คือ การปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 94.4 การสาธิต คิดเป็นร้อยละ 83.3 และการ บรรยาย คิดเป็นร้อยละ 72.2 ตามลำดับ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์ของหลักสูตร และลักษณะของเนื้อหาในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 77.8 พิจารณาจากความ ถนัดของปราชญ์ชาวบ้าน คิดเป็นร้อยละ 72.2 ในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนจำนวนมาก เชิญปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะ เป็นวิทยากร ในบางเนื้อหา และเป็นวิทยากรเมื่อผู้เรียนศึกษานอกสถานที่ ในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 47.1 รองลงมามีส่วนร่วมให้ความรู้แก่ผู้เรียนในลักษณะ การอบรม จัดเกล้าอย่างไม่เป็นทางการ คิดเป็นร้อยละ 35.3 ทั้งนี้โรงเรียนส่วนใหญ่จัด กิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธีสอนแบบสาธิต คิดเป็นร้อยละ 88.9 ใช้วิธี สอนแบบบรรยาย คิดเป็นร้อยละ 72.2 และใช้เทคนิคการเสริมแรงทางบวก คิดเป็นร้อยละ 83.3 ส่วนปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียน ส่วนใหญ่มีปัญหาหรืออุปสรรค คิดเป็นร้อยละ 77.8 ซึ่งร้อยละ 57.1 มีปัญหา เนื่องจาก ปราชญ์ชาวบ้านไม่มีเวลา และร้อยละ 42.8 มีปัญหาเนื่องจากกิจกรรม ต้องใช้เวลามากกว่าที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.4 ดำเนินการวัดผลประเมินผลโดยมีผู้รับผิดชอบคือ ครูผู้สอน ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียน ดำเนินการวัดผลโดยใช้วิธีการสังเกต คิดเป็นร้อยละ 100.0 และใช้วิธีการตรวจผลงาน คิดเป็นร้อยละ 72.2 โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล คิดเป็นร้อยละ 66.7 ส่วนการประเมินผลโรงเรียนทุกโรงเรียน ดำเนินการโดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ และไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการวัดผลประเมินผล

ตารางที่ 20 สรุปและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการประชาสัมพันธ์หลักสูตรของโรงเรียน

ประชาสัมพันธ์หลักสูตร	โรงเรียน													จำนวน (N = 18)	ร้อยละ					
	วัดสามกอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมท้อ	บ้านทุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดอุตุ	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพ	บ้านตุ๊กตัสถียร	วัดบ้านลุ่ม	บ้านโคกตก	บ้านทับโกล	บ้านแหลมบ่อท่อ			บ้านต้นปริง	วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง	วัดป่าขาด	บ้านต้นล้าน
การดำเนินการ																			(N=18)	
ไม่ได้ดำเนินการ				/															1	5.6
ดำเนินการ	/	/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	17	94.4
วิธีการประชาสัมพันธ์																			(N=17)	
การประชุมผู้ปกครอง	/	/	/		/							/	/		/	/	/	/	9	52.9
การพูดคุยกับชาวบ้าน เป็นกลุ่มย่อย	/	/						/	/	/		/		/					7	41.2
การบอกเล่าของนักเรียน						/	/	/	/	/	/					/			8	47.1
การนำผลงานกลับบ้าน						/	/	/	/										4	23.5
การบอกเล่าของ คณะกรรมการศึกษา											/			/					2	11.8
การพูดคุยกับชาวบ้าน เมื่อมีกิจกรรมชุมชน		/																	1	5.9
การพูดคุยกับชาวบ้าน เมื่อประชุมองค์กรชุมชน									/										1	5.9
การทำหนังสือถึงผู้ ปกครอง						/													1	5.9

โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.4 ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยมีผู้รับผิดชอบ คือ ครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 66.7 ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยการประชุมผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 52.9 การบอกเล่าของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 47.1 และโดยการพูดคุยกับชาวบ้าน เป็นกลุ่มย่อย คิดเป็นร้อยละ 41.2 ตามลำดับ ทั้งนี้ โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 77.8 ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร

โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.4 ดำเนินการนิเทศติดตามผลการ
ใช้หลักสูตร โดยมีผู้รับผิดชอบ คือ ผู้บริหาร ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียน ดำเนินการ
นิเทศ ด้วยวิธีการพูดคุยให้คำปรึกษา คิดเป็นร้อยละ 100.0 วิธีการสังเกตการ
สอน คิดเป็นร้อยละ 83.3 ตามลำดับ โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 83.3
ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร

3.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

ตารางที่ 22 สรุปและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการประเมินผลหลักสูตรของโรงเรียน

การประเมินผลหลักสูตร	โรงเรียน														จำนวน (N = 18)	ร้อยละ				
	วัดสามกอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมพ้อ	บ้านทุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดอุตุต	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพ	บ้านคูตัดลิหารี	วัดบ้านส้ม	บ้านโคกตก	บ้านทับโคย	บ้านแหลมบ่อท่อ	บ้านต้นปรัง			วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง	วัดป่าขาด	บ้านต้นสัก
การดำเนินการ																			(N=18)	
ดำเนินการ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	15	83.3
ไม่ได้ดำเนินการ						/	/								/				3	16.7
ผู้รับผิดชอบ																			(N=15)	
ครูผู้สอน	/	/	/	/					/	/	/	/	/	/					10	66.7
ผู้บริหาร					/	/	/	/								/			4	26.7
คณะครู																	/		1	6.7
วิธีการประเมิน																			(N=15)	
การสังเกต	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	15	100.0
การสอบถาม	/	/	/	/				/	/	/			/			/			7	46.7
ข้อมูลที่ใช้พิจารณา																			(N=15)	
ผลการปฏิบัติ	/	/		/		/	/	/	/	/		/	/	/	/	/	/	/	10	66.7
ผลงานของนักเรียน	/	/			/	/	/	/				/	/	/			/	/	9	60.0
ความสนใจของนักเรียน			/						/	/	/	/		/					6	40.0
การนำความรู้ไปใช้			/	/						/						/			4	26.7
การขยายผลสู่ชุมชน	/									/			/						3	20.0
ความพอใจของผู้ปกครอง	/							/											2	13.3
ความพอใจของนักเรียน								/											1	6.7
ปัญหา																			(N=15)	
มี																			-	0.0
ไม่มี	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	15	100.0

โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.3 ได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตร โดยมีผู้รับผิดชอบคือ ครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 66.7 ซึ่งในการประเมินผลหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ พิจารณาจากผลการปฏิบัติผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 66.7 พิจารณาจากผลงานของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 60.6 และพิจารณาจากความสนใจของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 40.0 ตามลำดับ โดยโรงเรียนทุกโรงเรียน ใช้วิธีการสังเกต คิดเป็นร้อยละ 100.0 และใช้วิธีการสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 46.7 ส่วนปัญหาหรืออุปสรรคในการประเมินผลหลักสูตร โรงเรียนทุกโรงเรียนไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค

3.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ตารางที่ 23 สรุปและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรของโรงเรียน

การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร	โรงเรียน														จำนวน (N = 18)	ร้อยละ				
	วัดตามทอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมพ้อ	บ้านทุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดสุเขต	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพนิคม	บ้านตุ๊กตักลิ้ง	วัดบ้านสุขุม	บ้านโคกคก	บ้านทับโกล	บ้านแหลมบ่อท่อ	บ้านต้นปริง			วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง	วัดป่าขาด	บ้านต้นสำน
การดำเนินการ																			(N=18)	
ดำเนินการ	/	/		/	/				/	/	/		/					/	9	50.0
ไม่ได้ดำเนินการ			/			/	/	/				/	/	/	/				9	50.0
ผู้รับผิดชอบ																			(N=9)	
ครูผู้สอน	/	/							/		/								4	44.4
ผู้บริหาร				/	/					/			/						4	44.4
คณะกรรมการ																	/		1	11.1
สาเหตุการปรับปรุงแก้ไข																			(N=9)	
ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญโครงการ				/						/			/						3	33.3
ขาดงบประมาณ		/		/									/						3	33.3
หลักสูตรไม่สอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรม	/										/								2	22.2
หลักสูตรไม่สอดคล้องกับพัฒนาการนักเรียน																	/		1	11.1
ชุมชนมีส่วนร่วมน้อย									/										1	11.1

ตารางที่ 23 (ต่อ)

การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร	โรงเรียน													จำนวน (N = 18)	ร้อยละ					
	วัดสามกอง	บ้านยางงาม	วัดแหลมพ้อ	บ้านทุ่งปรือ	วัดหัวป่า	วัดฤๅษี	สำนักสงฆ์ศรีวิชัย	นิคมสร้างตนเองเทพ	บ้านตุ๊กคัตสิทธิ์	วัดบ้านสุขุม	บ้านโคกคด	บ้านทับโคป	บ้านแหลมบ่อท่อ			บ้านต้นปริง	วัดท่าม่วง	บ้านป่ายาง	วัดป่าขาด	บ้านต้นถ่าน
วิธีการปรับปรุงแก้ไข																			(N=9)	
จากบนสู่ล่าง				/	/					/			/						4	44.4
จากล่างสู่บน	/	/										/							3	33.3
การทำงานร่วมกัน									/								/		2	22.2
ปัญหา																			(N=9)	
ไม่มี	/	/	/						/	/	/								6	66.7
มี					/								/				/		3	33.7
สาเหตุของปัญหา																			(N=3)	
ครูผู้สอน/ผู้รับผิดชอบ																				
โครงการมีความเห็น																				
ขัดแย้งกับผู้บริหาร					/								/						2	66.7
คณะครูไม่เข้าใจเรื่อง																				
ภูมิปัญญาชาวบ้าน																				
อย่างแท้จริง																	/		1	33.3

โรงเรียนร้อยละ 50.0 ไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และโรงเรียน ร้อยละ 50.0 ได้ดำเนินการ โดยมีผู้รับผิดชอบ คือครูผู้สอน และผู้บริหาร ในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 44.4 ซึ่งโรงเรียนจำนวนมากปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เนื่องจาก ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของโครงการ และขาดแคลนงบประมาณ ในระดับเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 33.3 โดยใช้วิธีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร จากบนสู่ล่าง คิดเป็นร้อยละ 44.4 และโรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.7 ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ตอนที่ 4 สรุปภาพรวมสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน

4.1 ด้านการสร้างหลักสูตร

4.1.1 โครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้านของโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยมีหลักการ/แนวคิด คือการศึกษาเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้การประกอบอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรในชุมชน และเพื่อให้ผู้เรียนสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชุมชน

4.1.2 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โรงเรียนส่วนใหญ่ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยมีผู้รับผิดชอบ คือครูผู้สอน ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียนได้ดำเนินการศึกษาสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม และสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน ร่องลงมาศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ และศึกษาสภาพทางกายภาพของชุมชน โดยใช้วิธีการสังเกตและการสอบถาม ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

4.1.3 การกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้รับผิดชอบการกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนส่วนใหญ่คือ ครูผู้สอน โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ วิชางานเลือก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ส่วนโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาทุกโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในวิชาเลือกเสรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งในการเลือกกลุ่มประสบการณ์/รายวิชา เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนส่วนใหญ่พิจารณาจากสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่วนการเลือกระดับชั้น โรงเรียนส่วนใหญ่พิจารณาจากพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาของผู้เรียน สำหรับลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนทุกโรงเรียนได้ดำเนินการในลักษณะ การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม และการปรับรายละเอียดเนื้อหา โดยพิจารณาจากความสะดวกในการดำเนินงาน และความสอดคล้องของเนื้อหาในหลักสูตรกับสภาพภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่วนปัญหาหรืออุปสรรคในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค

4.1.4 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยมีผู้รับผิดชอบ คือ ครูผู้สอน ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม โรงเรียนส่วนใหญ่ปรับกิจกรรม เป็นกิจกรรมการปฏิบัติ และกิจกรรมการสาธิต โดยครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดกิจกรรม ครูผู้สอนปรึกษากับผู้บริหาร และการประชุมคณะครู ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วม และโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ส่วนการปรับรายละเอียดเนื้อหา โรงเรียนทุกโรงเรียนปรับรายละเอียดเนื้อหา โดยครูผู้สอนปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้าน ร้องลงมาโดยปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้กำหนดเนื้อหา โรงเรียนทุกโรงเรียนไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค ในการปรับรายละเอียดเนื้อหา

4.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

4.2.1 การบริหารและบริการหลักสูตร

การจัดบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่จัดบุคลากรโดยมีผู้รับผิดชอบ คือ ครูผู้สอน ร้องลงมาคือ ผู้บริหาร ในการพิจารณาจัดบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่พิจารณาจากความรู้ความสามารถ ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นส่วนใหญ่ มีความรู้ความสามารถ ในด้านเกษตรกรรม ส่วนปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค

การเตรียมบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่เตรียมบุคลากรโดยมีผู้รับผิดชอบคือ ครูผู้สอน ด้วยวิธีการพูดคุยส่วนตัว ในเรื่องของเจตนาารมณ์ของหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค ในการเตรียมบุคลากร

การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่บริหารและบริการวัสดุหลักสูตร โดยผู้รับผิดชอบ คือ ครูผู้สอน วัสดุหลักสูตรที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดบริการ เป็นวัสดุฝึกปฏิบัติด้านเกษตรกรรม ด้วยการจัดหาโดยให้ผู้เรียนนำมาจากครอบครัว การจัดหาโดยให้ผู้เรียนนำมาจากชุมชน การจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณ การจัดหาโดยความอนุเคราะห์ของปราชญ์ชาวบ้าน และการจัดหาโดยความอนุเคราะห์จากชาวบ้าน ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาหรืออุปสรรค ในการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ

การบริการหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่บริการหลักสูตร โดยมีผู้รับผิดชอบ คือ ครูผู้สอน สิ่งอำนวยความสะดวกที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดไว้บริการ คือ สถานที่ปฏิบัติกิจกรรมในโรงเรียน ซึ่งจัดเตรียมโดยครูผู้สอน ส่วนปัญหาหรืออุปสรรคในการบริการหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค

4.2.2 การจัดการเรียนการสอน

การจัดทำแผนการสอน ผู้รับผิดชอบการจัดทำแผนการสอนของโรงเรียนส่วนใหญ่ คือ ครูผู้สอน โดยโรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำแผนการสอน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และไม่ได้ดำเนินการจัดทำแผนการสอน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ในการจัดทำแผนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาหรืออุปสรรค เนื่องจากมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอน และระเบียบการเขียนแผนการสอนเป็นอุปสรรค ส่วนการจัดทำเอกสารอื่นนอกจากแผนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการจัดทำเป็นเอกสารโครงการ

การจัดทำสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่จัดสื่อการเรียนการสอน โดยมีผู้รับผิดชอบ คือ ครูผู้สอน โดยโรงเรียนทุกโรงเรียนได้ดำเนินการจัดสื่อการเรียนการสอน ประเภทของจริง และวจนสัญลักษณ์ ซึ่งส่วนใหญ่ได้มาจากปราชญ์ชาวบ้าน รongลงมาได้จากโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ด้วยการเตรียมโดยปราชญ์ชาวบ้าน การจัดหาโดยให้ผู้เรียนนำมาจากครอบครัว การจัดหาโดยให้ผู้เรียนนำมาจากชุมชน และการจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณ ตามลำดับ ส่วนปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาหรืออุปสรรค เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอน โดยมีผู้รับผิดชอบ คือ ครูผู้สอน ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัด คือ กิจกรรมการปฏิบัติ รongลงมาคือ กิจกรรมการสาธิต โดยส่วนใหญ่จะพิจารณาจาก จุดประสงค์ของหลักสูตร และลักษณะของเนื้อหา ปราชญ์ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในลักษณะการเป็นวิทยากรบางเนื้อหา และเป็นวิทยากรเมื่อผู้เรียนศึกษานอกสถานที่ ส่วนวิธีสอนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบ

สาธิต ร่องลงมาใช้วิธีสอนแบบบรรยาย และวิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่ โดยส่วนใหญ่ใช้เทคนิคการเสริมแรงทางบวกและเทคนิคการใช้คำถาม สำหรับปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาหรืออุปสรรค เนื่องจากประชาชนชาวบ้านไม่มีเวลา และกิจกรรมต้องใช้เวลามากกว่าที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

การวัดผลประเมินผล ผู้รับผิดชอบในการวัดผล

ประเมินผลของโรงเรียนส่วนใหญ่ คือ ครูผู้สอน โดยใช้วิธีการวัดผลด้วยการสังเกต ร่องลงมาใช้วิธีการตรวจผลงาน และการทดสอบ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องมือในการวัดผล สำหรับเกณฑ์ในการประเมินผล โรงเรียนทุกโรงเรียนประเมินผล โดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ และไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการวัดผลประเมินผล

4.2.3 การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร

การประชาสัมพันธ์หลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยมีผู้รับผิดชอบ คือ ครูผู้สอน ด้วยวิธีการประชุมผู้ปกครอง ร่องลงมาด้วยวิธีการบอกเล่าของนักเรียน การพูดคุยกับชาวบ้านเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค ในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร

การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยมีผู้รับผิดชอบคือ ผู้บริหารซึ่งวิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้คือ การพูดคุยกับครูผู้สอน/ประชาชนชาวบ้าน และการสังเกตการสอน ส่วนปัญหาหรืออุปสรรคในการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค

4.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร

โรงเรียนส่วนใหญ่ ได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตร โดยโรงเรียนที่ได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตรส่วนใหญ่ มีผู้รับผิดชอบการดำเนินงานคือ ครูผู้สอน ร่องลงมาคือ ผู้บริหาร ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการประเมินผลหลักสูตร

โดยพิจารณาจากผลการปฏิบัติ และผลงานของผู้เรียน ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียนไม่มี ปัญหาหรืออุปสรรคในการประเมินผลหลักสูตร

4.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

โรงเรียนที่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 50.0 และไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 50.0 โดยโรงเรียนที่ได้ดำเนินการส่วนใหญ่ มีผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ซึ่งสาเหตุในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ของโรงเรียนส่วนใหญ่เนื่องจาก ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของโครงการ และขาดแคลนงบประมาณ โดยโรงเรียนที่ได้ดำเนินการด้วยวิธีการ ปรับปรุงแก้ไขจากบนสู่ล่าง วิธีการปรับปรุงแก้ไขจากล่างสู่บน และวิธีการปรับปรุงแก้ไขโดยการทำงานร่วมกัน ซึ่งโรงเรียนที่มีปัญหาหรืออุปสรรค ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเนื่องจากครูผู้สอน/ผู้รับผิดชอบโครงการ มีความเห็นขัดแย้งกับผู้บริหาร เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน และขาดแคลนงบประมาณ